

UDK 94(497.5 Šibenik)”1570/1645”

Primljeno: 18. 9. 2015.

Prihvaćeno: 15. 11. 2015.

Izvorni znanstveni rad

Morlaci u Šibeniku između Ciparskoga i Kandijuskoga rata (1570. – 1645.)

Kristijan Juran
Odjel za povijest
Sveučilište u Zadru
Mihovila Pavlinovića 1
23000 Zadar
Republika Hrvatska
E-adresa: kjuran@unizd.hr

U radu se razmatraju vijesti o Morlacima koje su prikupljene proučavanjem arhivske građe šibenske provenijencije iz razdoblja između Ciparskoga i Kandijuskoga rata (1570. – 1645.). Najviše pozornosti posvećeno je trgovačkome i demografskome kontekstu šibensko-morlačkih odnosa, a potom pograničnim sukobima i običajima na šibenskoj dionici mletačko-osmanskoga krajišta. U posebnim se prilogima na kraju rada donose popisi Morlaka zabilježenih u suvremenim spisima šibenskih notara i šibenskim matičnim knjigama.

Ključne riječi: Morlaci, Šibenik, 16. i 17. stoljeće, mletačko-osmanski odnosi, migracije

Zbog osmanskih provala na razmeđu 15. i 16. stoljeća velik je broj naselja na kopnenome dijelu šibenskoga distrikta ostao bez stanovnika. Tijekom sljedećih desetljeća zaposjeli su ih i napučili Morlaci, podrijetlom uglavnom iz hercegovačkih krajeva, koje je osmanska uprava kao pokretne poluvojne graničarske zajednice naselila na prvoj crti ratne zone prema Hrvatskoj i Mletačkoj Dalmaciji. Usljedio je dugotrajan spor između Mletačke Republike i Osmanskoga Carstva oko jurisdikcije nad zaposjednutim naseljima. Svojevrsno dvovlašće na području šibenske Zagore ostalo je dominantnim obilježjem šibensko-osmanskih odnosa do završetka Ciparskoga rata i razgraničenja iz 1576. godine kada je sporni teritorij *de facto* postao osmanskim posjedom.¹

¹ Kristijan Juran, “Doseljavanje Morlaka u opustjela sela šibenske Zagore u 16. stoljeću”, *Povijesni prilozi* 46 (2014): 129-160.

U tome su razdoblju, unatoč neriješenim teritorijalnim pitanjima, trgovački odnosi između dviju država bili vrlo plodni i dinamični, što se u dalmatinskim okvirima najprimjetnije odražavalo upravo u šibenskoj svakodnevnici kao žarištu intenzivne osmansko-mletačke gospodarske razmjene i kulturnoga prožimanja.² Pogotovo je cvjetala trgovina s Morlacima o čemu najrječitije svjedoči *Putopis mletačkoga sindika Giustinianija (1553.)*:³

Trgovina, koju Šibenčani obavljaju s turskim podanicima Morlacima, velika je, korisna i potrebna. Velika je, jer donosi više od pedeset tisuća dukata godišnje. Korisna je jer država i privatne osobe od nje imaju koristi, potrebna je, jer, kad bi ova trgovina bila ukinuta, Šibenik bi ne samo patio, već bi bio potpuno uništen. Da Morlaci ne donose u Šibenik namirnice poput sira, mesa, žita, jabuka, lana, gunjeva, voska i mnogih drugih stvari, Šibenčani ih ne bi imali odakle nabavljati. Zatim Morlaci iz Šibenika iznose ulje, začine, vino, sukna, bakar, bijeli vosak, šećer i mnogo drugih stvari, a to je korisno za sve stanovnike grada. Iznose još sol u velikim količinama, a ured gabele izgrađen je na južnom ulazu u luku zbog solana koje su tako bliže sa svojim skladištima, gdje se sva sol odlaže i gdje je Morlaci dolaze kupovati.

Takvoj dinamici šibensko-morlačkih odnosa najveći je zamah dao sporazum između mletačkoga poslanika u Carigradu i osmanskoga carinika u Šibeniku iz 1525. godine o slobodnome izvozu šibenske soli u osmansko zaleđe.⁴ Prethodno su venecijanske vlasti osigurale državni otkup soli koja se proizvodila u solanama šibenskih plemića u Zablacu, a prodajna je carinska postaja ustanovljena na Mandalini, poluotoku smještenome između Zablaca i Šibenika.⁵ Koliko je uvoz soli bio važan za Morlake u širem zaleđu Šibenika, pokazuje i naziv “morlačka gabela” (*gabella murlacorum*) za mandalinsku carinu.⁶ Početni gospodarski učinci trgovine s Morlacima uvjetovali su donošenje proglasa kojima su šibenski knezovi i kapetani nastojali osigurati nesmetani protok robe i pravnu zaštitu muslimanima i Morlacima, koji su radi trgovačkih poslova u velikome broju dolazili u Šibenik.

² Grga Novak, “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine 1412.-1797. godine”, u: *Šibenik – spomen zbornik o 900. obljetnici*, ur. Slavo Grubišić (Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976), 262-267.

³ Giovanni Battista Giustiniani, *Dalmacija godine Gospodnje 1553.: putopisi po Istri, Dalmaciji i Mletačkoj Albaniji 1553. godine*, prevela i priredila Ljerka Šimunković (Split: Hrvatsko-talijanska kulturna udruga Dante Alighieri, 2011), 39-40.

⁴ Josip Vrandečić, “Had an Ottoman Combatant any Chance to Win the Love of the Daughter of the Rector of the Dalmatian Town Zadar? (Islam in Ottoman Dalmatia in the 16th and 17th century and its coexistence with the Christian world of neighboring Venetian Dalmatia)”, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* 34 (1994 – 1995): 181.

⁵ Biskupijski arhiv Šibenik (dalje: BAŠ), Razni spisi (dalje: RS), kut. 6, nesredeno gradivo. Usp. Krsto Stošić, *Povijest Šibenika*, poglavlje III/13, rukopis u Muzeju grada Šibenika. Zakupnici šibenske gabele 1527. godine s osmanske su strane bili: *Vuch Iachalouich de Chochia, Lucas Iuanouich dictus Vucho de castro Nouo et ser Petrus Cumschi de Macharscha*, a s mletačke: *ser Pasquale Alberto, gabelotto ad dictam gabellam* (Državni arhiv u Zadru (dalje: DAZd), Šibenski bilježnici (dalje: ŠB), kut. 31-32, sv. 32e, 2r-3r). Spomenuti mletački carinik na toj je funkciji bio i 1531. godine: *ser Paschalius Alberto de Venetiis gabellotus salis ad Magdalenam portus Sibenici* (DAZd, ŠB, kut. 29/II, sv. a, 261r).

⁶ DAZd, ŠB, kut. 31-32, sv. 32a, 66v-67r.

Mletački i osmanski proizvodi mogli su se prodavati samo na određenim mjestima i uz prethodnu prijavu zakupniku carine, a neposredni kontakt šibenskih i morlačkih trgovaca trebao je nadgledati sanitarni povjerenik. Najraniji takvi proglasi, prema dosad proučenim vrelima, potječu iz 1531. i 1532. godine kada su zabilježeni i brojni morlački trgovci koji su u Šibeniku prodavali uglavnom stoku (ponajviše konje, kobile, magarce i kastrate), sir i vunu, a kupovali sol, razne prehrambene proizvode i tkanine.⁷

Mnogo je podataka i iz kasnijih desetljeća, a najveći broj Morlaka koji se u kontekstu trgovine u vrelima spominju pripada naseljima širega šibenskog zaleđa, od Zagore do Bosne i Hercegovine. Trgovački kontakti šibenskih obitelji, ali i pojedinaca iz ruralnih graničnih naselja šibenske komune s jedne te Morlaka s druge strane, u mnogim su slučajevima s vremenom prerasli u složenije, pa i intimnije (rodbinske ili prijateljske) odnose. Suživot dvaju po mentalitetu i običajima različitih svjetova razvio se do takvoga intenziteta i takve isprepletenosti da ni mletačko-osmanski ratovi 1537. – 1540. i 1570. – 1573. godine nisu mogli ugroziti njegov kontinuitet.⁸ Štoviše, u razdoblju između Ciparskoga i Kandijskoga rata (1570. – 1645.), kako će se vidjeti, odvija se barem jednako plodna interakcija, koja je dovela i do prvoga važnijeg priljeva morlačkoga stanovništva na područje šibenske komune.

Tko su *Morlaci* u šibenskim spisima?

Prema onomu što se može iščitati iz suvremenih šibenskih zapisa, pod pojmom *Morlaci*, barem u drugoj polovici 16. i prvoj polovici 17. stoljeća, obuhvaćeni su kršćani pograničnih sandžaka Osmanskoga Carstva u zaleđu Mletačke Dalmacije. Potencijalni etnički sadržaji u tome se pojmu ne mogu prepoznati, što ne znači da ih u svijesti etničkih i političkih zajednica koje su s Morlacima dolazile u dodir nije bilo. U općemu historiografskom diskursu najistaknutija je socijalno-gospodarska dimenzija morlačkoga identiteta (stočarstvo, katuni, knezovi i vojvode, proširene obitelji) iz koje se oblikovao i održavao poseban odnosno privilegiran pravni status morlačkih (vlaških) zajednica na prostoru osmansko-habsburško-mletačkoga pograničja.⁹

⁷ DAZd, Općina Šibenik (dalje: OŠ), kut. 9, sv. 19, svešč. A, 13r-39v i kut. 10, sv. 20, svešč. F.

⁸ Novak, "Šibenik u razdoblju mletačke vladavine", 262-267; Juran, "Doseljavanje Morlaka", passim.

⁹ O morlačkim odnosno vlaškim identitetima: Grga Novak, "Morlaci (Vlasi) gledani s mletačke strane", *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 45 (1971): 579-603; Snježana Buzov, "Vlaško pitanje i osmanlijski izvori narodni", *Povijesni prilozi* 11 (1992): 39-60; Zef Mirdita, *Vlasi u historiografiji* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2004); Marko Šarić, "Vlasi na tromeđi: suživot u sukobima u graničnim društvima i kulturama Morlakije (16.-17. st.)" (doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2010); Vjeran Kursar, "Being an Ottoman Vlach: On Vlach Identity(ies), Role and Status in Western Parts of the Ottoman Balkans (15th-18th Centuries)", *OTAM. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi / Journal of the Center for Ottoman Studies – Ankara University* 34 (2013): 115-161.

Pripadnike morlačkih katuna i sela pod osmanskom upravom šibenski notarski i općinski izvori gotovo bez iznimke identificiraju ne samo imenom i prezimenom (i/ili patronimom) nego i oznakom Morlak (*Morlachus*, *Morlacho*, *Murlachorum* i slično) ili rjeđe Vlah (*Vlachus*, *Valachorum*), dok se u šibenskim matičnim knjigama uz te oblike javlja i “etnonim” Molos¹⁰ (*Molossus*, *Molossorum*) (vidi priloge 1.-3.). S druge strane, kršćanski trgovci iz osmanskih gradova, a najviše ih je, barem prema sačuvanim bilježničkim spisima, u Šibenik dolazilo iz Skradina, Drniša, Knina i Banja Luke, nisu uvijek posebno ili pak dodatno identificirani kao Morlaci. Neki se od njih bilježe samo imenom i prezimenom: Ivan Pavlović Šoša iz Drniša (1628.), gospodin Ivan Franić iz Banja Luke (1642.) ili, primjerice, Juraj Galijotović (1639.), Ivan Lovrinović rečeni Gašparović (1641.), Frane Martinović (1642.), Mihovil Radmanović i Stojan Radojević pokojnoga Janka (1644.) iz Skradina.¹¹ U tome je kontekstu zanimljiva isprava iz 1642. godine kojom se braća Mihovil, Marko i Frane Galijotović, kao i braća Miloš i Vučen Vulić, “kršćani iz Skradina” (*tutti christiani da Scradona*), zadužuju u šibenskoga trgovca Buronje.¹² Posebno isticanje kršćanskoga habitusa – i to uz dodatnu oznaku da je riječ o Morlacima (!) – primijećuje se još samo u jednoj ispravi iz 1624. godine kada su zabilježeni Ivan Stipanović i Smoljan Matijević, *Morlachi ambi christiani dalla villa Mahougliane*, te Mihovil Ninković, *anco lui morlaco christiano dalla villa Lachtasse della giurisdittion di Bagna Luca sotto il Bassa Turco di Bossina*.¹³

Zanimljivo je također da se u šibenskim matičnim knjigama prve polovice 17. stoljeća mnogo rjeđe nego u svjetovnim vrelima posebno naznačuje i morlački identitet iako je u njima zabilježen veći broj krštenja djece iz naselja u osmanske zaleđu (Zagora, Petrovo Polje, Skradin, Miljevci) (vidi posljednje poglavlje i prilog 3.).¹⁴ Možda je to odraz vrlo izražene vjerske dimenzije morlačkoga fenomena (Morlaci kao osmanski kršćani), koju iz perspektive šibenske crkve, uzimajući u obzir i njezinu ambiciju jurisdikcijske ekspanzije, nije (uvijek) bilo potrebno posebno naglašavati.

Na sličan se način može govoriti i o političkim konotacijama morlačkoga fenomena. Naime, preseljenjem na mletački teritorij i prihvaćanjem novih državnih i pravnih okvira Morlak prestaje biti Morlakom. Osim u trenutku preseljenja ili zbog drugih posebnih razloga u početnome periodu njegova mletačkoga podložništva, prebjega se u kasnijim izvorima više ne naziva Morlakom. Tako

¹⁰ Značenje toga termina ili etnonima valjalo bi dodatno istražiti, što ovom prilikom nije učinjeno.

¹¹ Izvori su redom: DAZd, ŠB, kut. 61-62, sv. a, 100-101; kut. 74, sv. c, 18r-v; kut. 69-70, sv. 69, 218r; kut. 64/III, sv. za godine 1626.-1651., 285r; kut. 72/I, sv. 3 (Terzo), 172v, 189v; kut. 74, sv. d, 91r-93v.

¹² DAZd, ŠB, kut. 72/I, sv. 3 (Terzo), 250v.

¹³ DAZd, ŠB, kut. 50/IV, sv. B, 71v-72r, 85r-v, 171v-172r.

¹⁴ O šibenskim maticama vidi u: Ante Šupuk, “Šibenski Liber baptizatorum (1581-1590), njegova antropimna građa i osobitosti te antroponimije”, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 7 (1975), br. 1: 81-186; Ante Šupuk, *O prezimenima, imenima i jeziku starog Šibenika* (Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1981).

kršćanski osmanski podanici koji su prebjegli tijekom Ciparskoga rata postaju uskoci, dok se mnogi mirnodopski prebjeci mogu prepoznati “samo” po antroponimiji i oznaci *habitor*. Nije stoga neobično kada se 1606. godine za mletačkoga mornaričkog vojnika Pavla Hrastovčića iz Bristovice u trogirskoj Zagori kaže da je “bivši Morlak:” *Paolo, figliolo del quondam Michiel Hrastofcich già morlacco della villa Bristuizza, al presente con le barche armade (...)*,¹⁵ a istom je sintagmom (*già morlacco*) označen i Petar Klišković iz Vratkovića koji se 1608. preselio kod svoga tasta na otok Krapanj.¹⁶

Trgovački kontekst šibensko-morlačkih odnosa

Sve što je o ulozi Morlaka u osmansko-mletačkoj trgovini na šibenskome području napisao mletački sindik Giustinian 1553. godine vrijedi i za razdoblje između Ciparskoga i Kandijskoga rata. Tako se u izvješćima šibenskih rektora iz 1587. i 1607. godine govori o važnoj trgovačkoj razmjeni u kojoj su osmanski podanici u Šibenik donosili žito, meso, sir i vunu, a od šibenskih i talijanskih trgovaca kupovali tkanine, nakit, odjeću, poslastice i ono što im je bilo najvažnije – sol.¹⁷ U toj su trgovini podjednako sudjelovali Morlaci i muslimani, o čemu svjedoče brojni ugovori sklopljeni u kancelarijama šibenskih notara. Velik su dio tih ugovora činile zadužnice odnosno izjave o vjerovničko-dužničkim obvezama u sklopu vrlo raširene mreže kreditne trgovine.

Glavna obilježja šibensko-osmanske trgovine mogu se iščitati iz nekoliko odbačenih notarskih isprava. U listopadu 1586. godine sklopljen je privatni ugovor između Nikole Taramanovića iz Šibenika i Vlaisava Radojevića iz Kosova kod Knina. Nikola je tom prigodom od Vlaisava primio 47 konja s namjerom da ih proda na apulijskome tržištu, a svome je vjerovniku zauzvrat obećao isplatiti 108 i pol tolara i šezdeset lakata crvene tkanine (*panno rosso*) i to po povratku s puta. Za Nikolu je jamčio šibenski trgovac Matej Dorešević, koji je u siječnju 1587. godine Vlaisavu i podmirio dug.¹⁸ Godine 1593. jedan je musliman iz Drniša od šibenskoga trgovca Šimuna Prahuljića primio komad tkanine i nešto gotova novca obvezujući se da će dug vratiti u vuni, siru, žitu i mesu.¹⁹ Njegov kršćanski susjed Milak Prebegović iz Kosova izjavio je pred bilježnikom i svjedocima da je mletačkome trgovcu Lovri pokojnoga Jakova ostao dužan šezdeset tolara za tri komada tkanine *laziuerdi*.²⁰ Kreditna je trgovina, naravno, nosila znatan rizik, pogotovo za vjerovnika i jamce. Naplatu potraživanja često je otežavala činjenica

¹⁵ DAZd, ŠB, kut. 56/II-III-57, sv. 56/II, 84r.

¹⁶ DAZd, ŠB, kut. 50/II, sv. c, 229r.

¹⁷ Novak, “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine”, 180, 185.

¹⁸ DAZd, ŠB, kut. 45/II, 200v-201r.

¹⁹ DAZd, ŠB, kut. 50/I, sv. za godine 1589.-1594., 64v.

²⁰ DAZd, ŠB, kut. 40, sv. d, 236r.

da su stranke pripadale dvama različitim političkim i pravnim sustavima. To se jasno zrcali u primjeru iz 1624. godine kada su dvojica Morlaka s banjalučkoga područja ugovarala prijevozninu za 73 konja s parunima Ivanom Petrom Čaćićem iz Šibenika i Jeronimom Gizdelinom iz Korčule, koji je zapovijedao brodom šibenskoga trgovca Jurja Charista. Troškove prijevoznine (osam lira i dvanaest solda po konju) te carinskih i trgovačkih daća Morlaci nisu podmirili u dogovorenome roku pa je sljedeće godine Charisto, zastupajući ujedno navedenu dvojicu paruna, dao punomoć Ibrahim-agi Terzibalijiću, sinu Redžep-age iz Drniša, da pred turskim sudovima i sucima učini sve što bude potrebno kako bi od dotičnih morlačkih trgovaca naplatio ukupno 1596 lira duga.²¹ Parun Čaćić spominje se i 1628. godine kada od Ivana Pavlovića Šoše iz Drniša i njegova trgovačkoga partnera Omera Karavelijića iz Požege preuzima sedamnaest konja i 115 volujskih koža namijenjenih izvozu u Ankonu.²² Morlaci Vuko Teftedarović iz Banje Luke i Vuško Vojnović iz Petrova Polja obvezali su se trgovcu Mateju Vukšiću da će u roku od dva mjeseca odnosno do 23. travnja 1635. godine u Šibenik dovesti četrdeset konja, za što su primili kaparu, dok je za isporuku jamčio Čule Topić, Turčin iz Drniša.²³ Valja spomenuti još jednoga banjalučkoga trgovca, Ivana Franića, koji je šibenskim trgovcima Petru Naležiću i Jurju Staniću 1642. godine prodao četrdeset konja za 320 reala (osam reala po konju). Šibenčani su mu odmah isplatili šezdeset reala, a od preostalog je duga trebalo odbiti iznos osmanske carinske daće od 12 i pol reala, koji je podmirio sâm Franić (to znači da je ta daća iznosila 1/25 ugovorene kupoprodajne vrijednosti). Ostatak duga od 247 i pol reala trebao se isplatiti u izvoznome odredištu na dan prodaje, a bilo je planirano je da to bude Foggia u Apuliji. Od duga će se odbiti i prijevoznina te daće za deset konja koje je Franić odlučio ukrcati na brod o svome trošku.²⁴ U više se isprava spominju i trgovci iz Skradina, koji, što je posebno zanimljivo, uz uobičajene artikle izvoze i vino. Jednome od najbogatijih Šibenčana toga doba, trgovcu Buronji, Frane Martinović iz Skradina obvezao se 1642. godine dovesti dvadeset tovarnih konja volujskih i kravljih koža, dok je drugome šibenskom trgovcu, Melliju, obećao dopremiti 25 konja i kobilu za izvoz.²⁵ Parun Ivan Čaćić dvije je godine kasnije na svoj brod ukrcao 102 i pol barila crvenoga vina (*uini rossi*), koje je trgovac Pasin Donzelli kupio od nekolicine Skradinjana. Izvozno je odredište bila Venecija gdje je vino trebalo biti predano Lovri Tetti, Šibenčaninu koji je tamo boravio, vjerojatno kao posredniku za daljnju distribuciju. Na isti je brod Šimun Milić iz Šibenika ukrcao 36 barila vina koje mu je predao Skradinjanin Mihovil Radmanović, kao i određenu količinu vina nabavljenoga kod Alije Kujavića (*Cuiauich*),

²¹ DAZd, ŠB, kut. 50/IV, sv. B, 71v-72r, 85r-v, 171v-172r.

²² DAZd, ŠB, kut. 61-62, sv. a, 100-101.

²³ DAZd, ŠB, kut. 68/II, sv. 67/IIc, 8r-v.

²⁴ DAZd, ŠB, kut. 74, sv. c, 18r-v.

²⁵ DAZd, ŠB, kut. 72/I, sv. 3 (Terzo), 172v, 189v.

skradinskoga muslimana. Prethodno se Milić obvezao da će na predstojećemu putovanju parunu Čaćiću služiti kao mornar.²⁶

Relativno česta pojavnost Morlaka u spisima šibenskih bilježnika ipak nije toliko odraz razgranate izvozne trgovine (u kojoj su, uostalom, veću ulogu imali osmanski muslimani), koliko je posljedica zaduživanja lokalnih morlačkih zajednica kod šibenskih trgovaca, koji su onda svoje privatne "dućanske" popise dužnika ovjeravali u notarskim kancelarijama. Šibenski je knez Ludovico Baffo u svome izvješću iz 1604. godine, govoreći o trima šibenskim staležima, posebno naglasio da su se plemići, ostavši bez svojih posjeda na kopnu, snašli na drugi način:

*(...) žive ponajviše od Vlaha (Murlacchi), iz kojih vade sa malo kapitala ono što im treba za održavanje njihove obitelji. Čim bi uspjeli da pozajme novac nekome od tih Vlaha, nikada se više on od njih nije oslobodio. Vlah mora svoje žito, sirove, vunu, i svaku drugu robu, prodavati zajmodavcu i ne može je prodati drugima. Takvu trgovinu oni osim toga provode sa malo milosrđa.*²⁷

Vrijedi to zapažanje dodatno ilustrirati dvama tipičnim "dužničkim" ugovorima. Dana 8. studenoga 1591. godine devetnaestorica Morlaka iz Popovića dočekali su šibenskoga notara Petra Dobrojevića u brodu privezanome pod mjestom zvanim Kožulov Brod. Svojim su izjavama potvrdili iznos duga koji je svatko od njih imao prema šibenskome trgovcu Nikoli Buronji. Učinili su to kako u vlastito ime, tako i kao zastupnici svojih sinova, braće i baštinka. Navedeno je da su bili dužni za različitu robu i novac koji su u više navrata primili od Nikole i njegova pokojnog oca Ivana, a iz činjenice da je u ispravi zapravo riječ o bilanci, to jest pregledu dugova i potraživanja, valja zaključiti da su Morlaci iz Popovića s Buronjama imali kontinuiranu praksu razmjene proizvoda. Svi su Morlaci ujedno jamčili jedan za drugoga, a za sve je pojedinačne dugove jamčio njihov knez Marko Jukić. Obvezali su se također da će Buronji po tržišnoj cijeni prodati svu vunu i sir koji proizvedu u tekućoj godini. Ispravu je šibenski notar zaključio popisom pojedinačnih dugova koji su zajedno iznosili više od 2500 moceniga.²⁸ U ugovoru iz prosinca 1616. godine ponovno je u glavnoj ulozi Nikola Buronja, a ovaj su put njegovi dužnici Morlaci iz Pokrovnika. Mjesto događaja je Nikolov dućan u blizini šibenskih Kopnenih vrata (*in contra della porta di Terraferma*). Osmorica Pokrovničana ukupno su bila dužna Buronji oko 360 tolara (jedan je tolar vrijedio šest lira i šesnaest solda), a dio duga vratili su uglavnom u pšenici i ječmu (47 kvarti ječma i 36 kvarti pšenice), dok je jedan Morlak donio i nešto meda (83 težinske lire). Pšenica je bila procijenjena na tri lire po kvarti, ječam 36 solda po kvarti, a med 26 lira po modiju, što znači da je vraćen zanemariv dio duga. K tomu, sva su osmorica od Buronje ponovno posudila određenu količinu novca, uz uobičajenu

²⁶ DAZd, ŠB, kut. 74, sv. d, 83r-v, 92v-93v.

²⁷ Novak, "Šibenik u razdoblju mletačke vladavine", 84; Šupuk, "Šibenski Liber baptizatorum", 124.

²⁸ DAZd, ŠB, kut. 48-49, sv. h, 10r-11v.

obvezu da će njemu ili njegovu zastupniku prodati svu vunu i sir koji sljedeće godine dobiju od svoje stoke.²⁹

Dugovi su se vraćali i na alternativne načine. Kada je 1596. godine zbog nevraćenoga kredita u Šibeniku utamničen morlački svećenik Vuica Tudorov iz Kričaka, njegov je sin Marko dobrovoljno umjesto njega otišao u zatvor gdje je trebao ostati dva mjeseca. U slučaju neisplate duga u tome roku Marka je čekala sudbina veslača na mletačkoj galiji.³⁰ Morlački knez Ivan Krnčić bio je dužan Anzolu Giustinianu trideset tolara pa mu je 1613. godine poslao svoga sina za slugu i to na rok koji je bio potreban da od sinovljeve plaće podmiri navedeni iznos.³¹ Mnogi koji su zbog dugova dospjeli u zatvor puštani su na slobodu temeljem jamstva trećih osoba. Tako su, primjerice 1641. godine, nakon što je skradinski musliman Alaga Mustafagić dao jamstvo za njihove dugove, iz zatvora izbaavljeni Milan Đevrsković i Luka Kazijić iz Đevrsaka.³²

Velik je broj sličnih ugovora, no i nekolicina njih čiji je sadržaj ovdje prepričan dovoljno jasno ilustriraju temeljne značajke šibensko-morlačkih trgovačkih i dužničko-vjerovničkih odnosa u promatranome razdoblju. Trebalo bi još napomenuti da se stjecište i počivalište osmanskih trgovaca, muslimana i kršćana koji su svoju robu prodavali i razmjenjivali u Šibeniku, nalazilo izvan gradskih zidina u Vrtovima (*Horti di Sebenico, Borgo di Horti*) u blizini Kopnenih vrata. Tako je morlački knez Radoje Radnić iz Sitnoga 1606. godine kreditni ugovor s plemićem Nikolom Simeonićem sklopio *fuori delle porte di terra ferma di Sebenico nella casa del signor Zorzi de Andreis al presente habitata per il datiaro del Turcho*,³³ a u jednoj ispravi iz 1615. godine spominje se kuća u šibenskim Vrtovima u čijoj je blizini *la casa de comun, ouer la teza oue capitano i Morlachi*.³⁴ U općinskoj su zgradi, dakle, boravili morlački trgovci, dok je osmanski carinik živio u privatnoj kući. No, vlasti su ubrzo uvidjele potrebu za uređenijim i prostranijim prihvatilištem osmanskih trgovaca i njihove robe pa je šibenski knez 1622. godine svojim nadređenima pisao kako izvan zidina treba podići nastambu za Morlake i Turke gdje bi oni mogli boraviti i to ne samo zbog bojazni od kužne epidemije nego i radi opće sigurnosti te rasterećenja gradskih ulica.³⁵ Premda se u literaturi najraniji pouzdani zapisi o badžani, zgradi za smještaj karavana iz osmanskoga zaleđa, vežu uz 1806. godinu kada se ona uređuje i, vjerojatno, znatno proširuje,³⁶ postoji

²⁹ DAZd, ŠB, kut. 55/II, knj. 3 (libro terzo), 192r-195v.

³⁰ DAZd, ŠB, kut. 46-47, sv. a, 234v.

³¹ DAZd, ŠB, kut. 55/II, knj. 3 (libro terzo), 52r.

³² DAZd, ŠB, kut. 61-62, sv. d, 42.

³³ DAZd, ŠB, kut. 56/II-III-57, sv. 56/II, 80v.

³⁴ DAZd, ŠB, kut. 50/III, sv. B, 142v-143r.

³⁵ Novak, "Šibenik u razdoblju mletačke vladavine", 192.

³⁶ Mirko Dražen Grmek, "Zdravstvene prilike i medicina u Šibeniku do početka XX stoljeća", u: *Šibenik - spomen zbornik o 900. obljetnici*, ur. Slavo Grubišić (Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976), 534.

i spomen iz 1644. godine kada osmanski carinik u Šibeniku, Hadži Islam pokojnoga Pirije iz Drniša, nalazeći se *sopra il balcon della basana*, izdaje jamstvo za jedan drniško-šibenski trgovački ugovor.³⁷

Morlaci na nemirnome pograničju

Iako je vrijeme međuraća na šibenskome pograničju protjecalo u dominantnome ozračju suživota i intenzivne trgovačke razmjene, bilo je povremenih nemira i sukoba, što je uostalom imanentno svakome pograničnom prostoru. Međugranične su odnose najčešće remetili upadi uskoka s jedne te martolosa s druge strane. Česta meta uskoka bili su upravo Morlaci šibenskoga zaleđa, a stanje se u tome pogledu primirilo po završetku Uskočkoga rata 1617. godine.³⁸

Početak 1604. godine uskoci su zarobili Morlakinju Ivanu, ženu Milašina Juričića iz Pokrovnika, a nakon nekoliko mjeseci iz uskočkoga sužanjstva za 26 tolara otkupili su je Juraj Cvitić i Juraj Vlajević. Ivana je u ime otkupa rečenoj dvojici dala mlado govodo procijenjeno na dvanaest tolara, a za isplatu ostatka duga jamčio je njezin sin Jerko.³⁹ Četiri godine kasnije iz senjskoga zarobljeništva otkupljen je Radivoj Zubičević, Morlak iz Velušića, čiji je “dobročinitelj” bio Raosav Vuković, podrijetlom iz Bilaja, koji je služio u Šibeniku kao konjanik u četi kaptana Ivana Vagaglija.⁴⁰ Rješavali su se tih godina i dugovi za otkup zarobljenika zaostali još od Ciparskoga rata. Tako je tek 1610. godine Margarita, udovica Ivca Dimića, ugovorom potvrdila da je namirila svoja potraživanja od Morlaka Miloša Vukosavića iz Petrova Polja, koji je tijekom Ciparskoga rata bio sužanj njezina pokojnog muža.⁴¹

Na pograničnome su prostoru bile učestale i krađe stoke, koja se zatim preko poznanika i opunomoćenika tražila i, uz malo sreće, prepoznavala, što je u mnogim slučajevima vodilo do sudskoga postupka. Kada je 1607. godine u rogozničnome gaju nestalo pet junadi, Rogozničani su izrazili sumnju da su ih ukrali Morlaci iz obližnjih Vratkovića u Kliškome sandžaku. Stvar su trebala ispitati četvorica arbitara te su Rogozničani za tu svrhu opunomoćili dvojicu iz svojih redova, dok su Vukman i Martin Radelković iz Vratkovića za svoje arbitre izabrali dvojicu Primoštenaca, dakle također mletačke podanike, neposredne rogozničke susjede (!). Učinili su to pred šibenskim bilježnikom, prema mletačkome običaju, kako

³⁷ DAZd, ŠB, kut. 74, sv. d, 196r-v.

³⁸ Bogumil Hrabak, “Vlaška i uskočka kretanja u sjevernoj Dalmaciji u XVI. stoljeću”, u: *Benkovački kraj kroz vjekove*, sv. 2, ur. Marko Atlagić (Zadar: Narodni list, 1988), 107-258; Catherine Wendy Bracewell, *Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u šesnaestom stoljeću* (Zagreb: Barbat, 1997), 283-284.

³⁹ DAZd, ŠB, kut. 55/I, sv. A, 28r-v.

⁴⁰ DAZd, ŠB, kut. 56/II-III-57, sv. 56/II, 160r.

⁴¹ DAZd, ŠB, kut. 52/I, sv. c, 23v, 25v.

bi izbjegli parnicu i sudske troškove.⁴² Nekoliko godina kasnije zabilježeno je da su martolosi nekolicini stanovnika Šibenika i njegova distrikta na predjelu Smiljegost (*Smigliegost*) ukrali više od trideset glava krupne stoke te neke uporabne predmete odnijevši ih potom u Miljevce (*doi ville chiamate Miglieuci*). Zbog toga je protiv miljevačkih Morlaka bio pokrenut sudski postupak koji su vodili age i drniški kadija presudivši da se Šibenčanima podmiri šteta. Konačno su, nakon nekoliko godina odugovlačenja, Juraj Petrović i Dragola Sekulović iz Miljevaca šibenskim oštećenima izdali jamstvo da će im vratiti imovinu odnosno platiti odštetu.⁴³ Šibenskome harambaši Martinu Smoljanoviću u Donjem polju 1621. godine ukradeni su konj i magarac, koje je pet godina kasnije Jovan Hrebić rečeni Lugović iz Mirilovića, obećao vratiti.⁴⁴ Kao što pokazuju navedeni primjeri, na pravdu se čekalo – kao što se čeka i danas – godinama. Kovač Vuško Radojević rečeni Kotorčić, osmanski podanik iz Štrbaca (Unac), dao je 1629. godine punomoć šibenskome građaninu Teodoziju Vergiciju da ga zastupa u potraživanju triju goveda koja su mu ukradena na području Paklenice podno Trtra u šibenskome distriktu.⁴⁵ Posebno je zanimljiv ugovor koji je 1642. godine sklopljen u dućanu Mateja Doresea u Šibeniku. Prethodila mu je krađa četiriju konja pod vrpolskim kaštelom nakon čega je organiziran “osvetnički” pohod na osmanski teritorij gdje je kod brjegova zvanih Oštarc (coline nominate Ostarci) šteta namirena otimanjem stoke nekolicini Morlaka “prema običaju i drevnom pravilu graničara u sličnim slučajevima” (*per il che giusta l' uso et antichissima osseruanza delli confinanti in simil casi*). Ugovorom su se morlački oštećenici obvezali da će u turskim krajevima potražiti i istražiti gdje se nalaze ukradeni konji te će svoje spoznaje prenijeti njihovim šibenskim vlasnicima u zamjenu za stoku koja im je iz osвете oduzeta.⁴⁶ Taj “graničarski običaj” mogao bi imati mnogo starije izvorište, a može se usporediti i sa srednjovjekovnim šibenskim običajem po kojemu je seoska zajednica solidarno odgovarala za štetu koju je nepoznata osoba učinila na posjedima susjednoga sela.⁴⁷

Prelasci Morlaka pod mletačku upravu na teritorij šibenske komune

Izuzmu li se izdvojeni primjeri u razdoblju od 1520-ih godina do Ciparskoga rata (1570. – 1573.), veći prelasci Morlaka pod mletačku upravu i njihovo naseljavanje na područje šibenske komune mogu se pratiti kroz tri etape: (1.) seobe tijekom Ciparskoga rata (uskoci) uz povremena doseljavanja između Ciparskoga

⁴² DAZd, ŠB, kut. 52/I, sv. B, 12v.

⁴³ DAZd, ŠB, kut. 55/III, knj. 4 (libro quinto), 85r-87r.

⁴⁴ DAZd, ŠB, kut. 64/III, sv. za godine 1626.-1651., 34r-v.

⁴⁵ DAZd, ŠB, kut. 50/IV, sv. C, 200r.

⁴⁶ DAZd, ŠB, kut. 74, sv. c, 12r-v.

⁴⁷ Josip Kolanović, *Šibenik u kasnome srednjem vijeku* (Zagreb: Školska knjiga, 1995), 50.

i Kandijskoga rata (1573. – 1645.), (2.) seobe Morlaka iz Zagore, Petrova Polja, Miljevaca i Promine početkom Kandijskoga rata te (3.) morlačko napučivanje mletačke “Stare stečevine” odnosno kolonizacija “Nove stečevine” početkom i tijekom Morejskoga rata (1684. – 1699.).⁴⁸

Pojedinačna, privremena ili trajna, preseljenja Morlaka na šibensko područje u razdoblju između Ciparskoga i Kandijskoga rata najčešće su vezana uz vojnu službu, posao sluge/sluškinje i/ili sklapanje “miješanoga” braka. Tako 1597. godine Lucija, kći Grubiše Brajkovića iz Banjevaca i sluškinja Ljube, udovice Stjepana Skjavetića, sklapa zaruke s Andrijom Rudačićem,⁴⁹ a 1602. godine Ludovik Berardi iz Fontena kod Bergama, mjerač soli u Šibeniku, ugovara vjenčanje s Magdalenom Baraković iz Ružića, sluškinjom Nikole Ručića.⁵⁰ Toma Ivičević iz Zlarina izjavljuje 1632. godine da je primio dotu za svoju ženu Magdalenu iz Petrova Polja, koju je upoznao dok je u Šibeniku radila kao sluškinja.⁵¹ Martin Vidović iz Krapnja oženio je Morlakinju iz Vojhnića, Mihovil Velišković iz Velima za ženu je uzeo Zlošeljanku (Pirovčanku) Margaritu, kći Ivana Čubrića,⁵² dok se Petar Klišković iz Vratkovića priženio u Krapanj.⁵³ Milanko Bulić, Morlak iz Mirilovića Donjih, spominje se 1639. godine kao bivši sluga uglednih šibenskih trgovaca braće Tetta, a “sada stanovnik Grada” (*al presente habitante in Città*).⁵⁴

Čini se ipak da su glavninu kontingenta morlačke imigracije činili prebjeci koji su svojom prisutnošću utisnuli snažan demografski pečat trima najvažnijim imigracijskim odredištima: šibenskome predgrađu Varoš (Vrtovi), Vrpolju i Jadrtovcu (kaštel obitelji Andreis). To su ujedno tri ključna obrambena punkta šibenskoga kopna, ako se izuzmu stražarska mjesta razasuta po brojnim uzvisinama. Varoš je bila svojevrsni “živi štit,” prva linija obrane samoga grada, pa su ga vlasti nastojale dobro napučiti, što u uvjetima nesigurne egzistencije nije bila jednostavna zadaća. Gradski je prostor, s druge strane, bio prenapučen i to prvenstveno zbog prihvata izbjeglih šibenskih distriktualaca tijekom Ciparskoga rata, koji se u poslijeratnim okolnostima nisu mogli ili nisu htjeli vratiti na svoja ognjišta. Teško je reći koliko je osmanskih prebjega u tome ratu prešlo na stranu Venecije, ali je zasigurno riječ o prvome većem valu morlačke imigracije na šibensko područje. Mletački su sindici 1580. godine zabilježili da lokalne vojne snage (cernide) Šibenskoga kotara broje 1332 člana te da njihovim izvangradskim četama zapovijedaju harambaše –

⁴⁸ Usp. Stjepan Zlatović, *Franovci Države Presvet. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji* (Zagreb: Knjigotiskara i litografija C. Albrechta, 1888); Novak, “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine”; Ante Šupuk, “Šibenski onomastikon nakon kuge od 1649. godine”, *Arhivski vjesnik* 21-22 (1978 – 1979): 123-179; Karlo Kosor, “Drniška krajina za turskoga vladanja”, *Zbornik Kačić* 11 (1979): 125-194.

⁴⁹ DAZd, ŠB, kut. 46-47, sv. b, 289r.

⁵⁰ BAŠ, Šibenska biskupija (dalje: ŠB), sv. 48, 2r-v.

⁵¹ DAZd, ŠB, kut. 61-62, sv. a, 180.

⁵² DAZd, ŠB, kut. 61-62, sv. b, 1; kut. 51, 348r-v.

⁵³ DAZd, ŠB, kut. 50/II, v. c, 229r.

⁵⁴ DAZd, ŠB, kut. 71-73, sv. 71/a.

“glasoviti uskoci” – koje je Venecija plaćala da čuvaju grad od osmanskih upada.⁵⁵ U izvješćima šibenskih knezova i kapetana općenito se velika pozornost posvećivala uskocima kao i u kaštelu Vrpolje u kojemu je 1587. godine bilo 37 trošnih kuća i 205 stanovnika. Manji je broj Vrpoljana pripadao starosjediteljima, dok su većinu činili morlački prebjezi, “ljudi rđava ponašanja”, kojih bi bilo i više da je to bilo po volji šibenskoga kneza.⁵⁶ Među stanovnicima Vrpolja 1617. godine nalaze se harambaša Pavao Hrelja, Mitar Plenčić, Petar Bosančić, Dujam Marinović, Ivko Falidžijić, Grubiša Marinović, Tadija Balovović, Matej Ljubetić, Toma Zloća, Matej Sikavica, Jakov Stanić, Lovre Sablijić, Martin Škulje, Matej Pavlović, Petar Franković i Antun Jelić.⁵⁷ Na temelju antroponimije samo se za trojicu od njih može s velikom sigurnošću pretpostaviti morlačko podrijetlo: Balovovića, Falidžijića i Sikavicu (usporedi prilog 1.). Kada je pak riječ o šibenskoj Varoši, dragocjene podatke o antroponimiji pruža Matična knjiga krštenih od 1624. do 1638. godine. Usporede li se ti podatci s onima koji se ovdje donose u Prilogu 2., moguće je, što vrijedi i za Vrpolje, donijeti zaključak o podjednake udjelu “staroga” i novodoseljenoga stanovništva (od 1570. do 1645. godine). Taj je omjer, dakako, bio vrlo promjenljiv i u izravnoj vezi s demografskim oscilacijama na području šibenskoga distrikta u nesigurnim vremenima osmanskoga susjedstva. Ipak, za čvršće zaključke valjalo bi provesti zasebna povijesno-demografska istraživanja.

Morlački imigranti uglavnom su dolazili iz naselja u blizini šibensko-osmanske granice. Pripadali su zajednicama u Zagori, Petrovu Polju, Miljevcima i Cetini s kojima su Šibenčani i inače održavali dobre, poglavito trgovačke, odnose. Iz istoga će prostora velike skupine prebjega napučiti šibenski kraj i tijekom Kandijskoga te Morejskoga rata. Pojedinačni mirnodopski doseljenici vjerojatno su nastavili komunicirati sa svojim dojučerašnjim prijateljima i susjedima, što je zasigurno bio jedan od načina privlačenja novih imigranata. No, koji je motiv preseljenja doista dominirao? Budući da morlački imigranti dolaze uglavnom u egzistencijalno nesigurna naselja (Varoš, Vrpolje, Jadrtovac), valja pretpostaviti da su dijelom bili motivirani mogućim prihodima od vojne službe i pljačke pograničnih osmanskih područja koja su dobro poznavali. Uostalom, šibenski je knez i neke domaće kažnjenike kao vojnike slao u kaštel Vrpolje,⁵⁸ pa se lako može pomisliti i na to da su barem neki od morlačkih prebjega ostavili neki moralno ili pravno nepodoban trag u sredini iz koje su potekli. Dio je imigranata, naravno, došao zbog ženidbenih i obiteljskih veza, a kao motiv ne treba isključiti ni pritisak osmanske uprave odnosno samovolju lokalnih muslimanskih moćnika.

U spisima šibenskih bilježnika sačuvan je veći broj ugovora o zakupu dvornih mjesta i pripadajućih vrtova na području Varoša od strane doseljenika (*habitatores*),

⁵⁵ Novak, “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine”, 177.

⁵⁶ Isto, 179.

⁵⁷ DAZd, ŠB, kut. 55/II, knj. 3 (libro terzo), 230r-v.

⁵⁸ Novak, “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine”, 179.

što su važni podaci pomoću kojih je moguće utvrditi vrijeme i način doseljavanja. Tako je Gašpar Dendić iz Ružića najvjerojatnije doselio 1625. godine kada je od šibenske obitelji Budić uzeo u desetogodišnji zakup prazno zemljište ograđeno suhozidom u Vrtovima (*nelli Horti di questa Città*) s namjerom da na njemu podigne kuću.⁵⁹ U Matici krštenih varoške župe zabilježena su krštenja Gašparove djece Ivana (1635.) i Matije (1638.), bez posebne naznake da je riječ o doseljenicima.⁶⁰ Čini se da su u Varošu, barem na početku svoje šibenske karijere, stanovali i braća Matej i Juraj Kojić, rečeni Banovići iz Drniša. Oni, naime, 1623. godine – kada su zabilježeni kao “sadašnji stanovnici Šibenika,” što znači da su nedavno doselili – kupuju kuću s dvorom i vrtom u varoškome predjelu “Za Vanjska” (*drio Vagnscha*).⁶¹ Matej se 1626. godine spominje s činom kapetana i kao zastupnik svoga brata Jurja, koji je također bio u mletačkoj vojnoj službi, ali u Italiji gdje mu je društvo pravio još jedan Drnišanin – Ivan Sladojević.⁶² Sačuvan je i ugovor kojim je kapetan Matej Kojić rečeni Mataga 1633. godine kupio četiri gonjaja vinograda u Gornjem polju.⁶³ U šibenskim matičnim knjigama zabilježena su četiri krštenja Jurjeve djece. U dvama ranijim upisima (1624. i 1625.) za Jurja se kaže da je Drnišanin, dok se u kasnijim upisima (1628. i 1632.) taj podatak izostavlja. Po jedan je put Juraj zapisan s prezimenom Kojić rečeni Banović odnosno Kojić, dok je u dva preostala navrata identificiran kao Juraj Banović.⁶⁴ U ugovoru iz 1642. godine naveden je kao vojni časnik (*strenuo*) Juraj Kojić rečeni Banević, koji privremeno, u svojstvu pripadnika mletačke konjaničke postrojbe, odlazi na službu u Zadar. Supruga mu je bila Magdalena, kći Jelene Raičević iz osmanskoga Velušića.⁶⁵

Morlak Antun Balovović nastanio se nešto podalje Varoša, u kaštelu obitelji Parisotti u Donjem polju. Godine 1606. taj je “bivši Morlak iz Ljubičina sela” (*Antonio Balououich uenuto alla diuotione in questa Città gia Morlacho di villa Gliubicio*) sklopio ugovor s braćom Parisotti, koji su mu dali dopuštenje da se nastani u njihovome tornju (*nella loro torre posta in Campo da Basso*), s time da o svome trošku podigne kuću za sebe i svoju obitelj. Dobio je i jedan gonjaj zemlje pod tornjem da mu posluži za vrt, a imao je i dopuštenje da vodi svoju stoku na okolne ledine s obvezom da za nju učini ogradu (tor). Zauzvrat je Antun svojim gospodarima obećao dati 150 tolara u roku od dva mjeseca te godišnje o Božiću

⁵⁹ DAZd, ŠB, kut. 55/III, knj. 4 (libro quinto), 296v-297r.

⁶⁰ Šupuk, “O prezimenima, imenima i jeziku”, 54. Na tome je mjestu, očito pogreškom upisivača, Dendić naveden kao Bendić.

⁶¹ DAZd, ŠB, kut. 59-60, sv. 60b, 414r.

⁶² DAZd, ŠB, kut. 63-64/I, sv. a, 42v-43r.

⁶³ DAZd, ŠB, kut. 65, sv. b, 137r.

⁶⁴ Vidi Priloge 1.-3.

⁶⁵ DAZd, ŠB, kut. 69-70, sv. 70, 231r-v.

jedno janje.⁶⁶ Zanimljivo je da se Antun uzgred spominje i u jednoj ispravi koja je napisana samo dan prije sklapanja navedenoga ugovora. U toj se ispravi govori o troškovima liječenja Lucije Bubrigove koju su izgrizli psi Antuna Balovovića, “Morlaka koji sada stanuje izvan šibenskih Vrtova” (*Antonio Balououich morlacco al presente habitante fuori nella horti di questa Città*).⁶⁷

Zanimljiv je i slučaj Vukdraga Pavkovića, čije morlačko podrijetlo posvjedočuje njegovo ime i prezime te neke druge, također posredne, vijesti. Zabilježen je u dokumentu iz 1608. godine kada od jednoga Krapljanina kupuje vinograd na zemljištu šibenskoga samostana Sv. Spasa. Naveden je tom prilikom kao pastir obitelji Zambon (*pastore delli Zamboni*).⁶⁸ Vukdragovu kći Luciju osam je godina poslije oženio Morlak Matej Hreljanović iz Nevesta obvezujući se da će živjeti kod svoga tasta u Jadrtovcu (*nel seraglio ouer castel delli signori fratelli Andreis in Zamurua*).⁶⁹ Riječ je, dakle, o priženjenju.

Sljedeći, ujedno i posljednji, odabrani primjer iz arhivske građe, zbog slikovita i specifična odraza suživota na šibensko-morlačkome pograničju, zaslužuje poseban tretman.

Kako je došlo do vjenčanja između Anice iz Sitnoga i Petra iz Vrpolja?

Desetoga je siječnja 1613. godine u kancelariju šibenskoga biskupa ušao župnik Vrpolja don Juraj Ivičić. Žalio se na svoga župljanina Petra Bosančića koji je prije šest dana iz turskih krajeva doveo jednu djevojku za ženu svome posinku Nikoli. Kazao je da djevojka nije došla svojom voljom niti uz suglasnost roditelja. Sljedećega je dana, 5. siječnja Petar posjetio župnika tražeći od njega da na epifanijskoj misi (na blagdan Tri kralja) napovijedi zaruke i navijesti vjenčanje između Nikole i otete djevojke. Župnik je na temelju Petrova zahtjeva pisao biskupskome vikaru tražeći njegovo mišljenje, a vikar mu je isti dan otpisao da djevojku u pratnji dviju žena pošalje u Šibenik kako bi ondje bila ispitana. No, Petar je tvrdio da takvo postupanje nije bilo uobičajeno upozoravajući i na to da su putovi od Vrpolja do Šibenika pogibeljni, pogotovo za žensku čeljad. Na to je župnik predložio da Petar sâm otiđe pred biskupa i s njim razgovara. Očito je da se Petru žurilo jer se tu istu večer (5. siječnja) zaputio do Šibenika, a vratio se u Vrpolje u dva sata nakon ponoći, dakle u rano jutro na Tri kralja. Odmah nakon povratka izvijestio je župnika da je razgovarao s biskupskim vikarom – i to u prisutnosti šibenskoga kneza – te da je od njih dobio dopuštenje za planirano vjenčanje. No, don Juraj bio je ustrajan i tražio je to sve napismeno. Očito je time razljutio Bosančića, koji je nakon par sati od župnika pred svjedocima – harambašom Pavlom Hreljom

⁶⁶ DAZd, ŠB, kut. 55/I, sv. A, 230v.

⁶⁷ DAZd, ŠB, kut. 56/II-III-57, sv. 56/II, 82v.

⁶⁸ DAZd, ŠB, kut. 52/I, sv. B, 68r.

⁶⁹ DAZd, ŠB, kut. 50/III, sv. B, 269v-270r.

i Lukom Plenčićem – izričito zahtijevao da na misi izreče vjenčane napovijedi. Kada mu je don Juraj to ponovno odbio, kazao je da će svejedno toga dana učiniti proslavu zaruka.

Vikar je potom upitao don Jurja je li otmicâ djevojaka iz turskih krajeva bilo i prije, a ovaj je odgovorio kako je za njegova župnikovanja, koje traje već petu godinu, zabilježen još samo jedan slučaj kada je Martin Bartulov uzeo sebi za ženu jednu Morlakinju iz Vratkovića. To je, međutim, prošlo bez incidenta jer je vjenčanje bilo dobrovoljno s obiju strana. I sada slijedi najvažniji dio župnikova svjedočenja. Kazao je, naime, da je Martin prethodno od djevojčinih roditelja dobio suglasnost da ju odvede kod sebe, ali da to učini u tajnosti hineći otmicu kako bi se zavarali Turci, koji na takve “miješane” brakove nisu gledali blagonaklono. Bio je to, nastavlja župnik, ustaljeni običaj između “naših” i Morlaka (...) *questo è il modo che se suol osserulare tra i nostri et i Morlachi per fuggir la pena et condenna turchesca* (...), koji se održavao i u vrijeme njegovih prethodnika.

Nakon don Jurja svjedočio je Petar Bosančić, koji najprije izjavljuje da je djevojka koju je doveo smještena kod njega u kući, da očekuje posjet njezinih roditelja te da nije upriličena svjetovna svečanost zaruka kako je to tvrdio vrpoljski župnik. Slavlje koje je župnik vidio zapravo je bila uobičajena fešta za Tri kralja kako se taj blagdan, napominje svjedok, i inače slavio među Morlacima! Petar Bosančić time je otkrio svoje podrijetlo. Upitan zatim jesu li oružjem skinuli krunu s djevojčine glave, tražili od nje obećanje da će biti čestita žena te joj potom svezali rubac prema domaćemu običaju, Petar odgovara da su joj s glave skinuli “takju”⁷⁰ (*la tachia*), koju je običavala nositi, ali joj nisu potom stavili krunu nego samo rubac. Ističe da je u Vrpolje došla dobrovoljno i uz pristanak roditelja. Po završetku Petrova svjedočenja u kancelariju ulaze i djevojčini roditelji Marko Rakić i njegova žena Lakosava iz sela Sitno pod turskom jurisdikcijom.⁷¹ Oni potvrđuju da su Petru dali suglasnost za vjenčanje njihove kćeri Anice i njegova posinka i to još za blagdan Sv. Nikole protekloga prosinca. Dogovorili su tom prilikom da se predaja djevojke učini u tajnosti *per causa di Turchi*. Konačno, svjedoči i sâma Anica, koja potvrđuje riječi svojih roditelja dodajući da ju je Bosančić dočekao u mjestu Sui Dolac, koje je od Sitnoga udaljeno dvije milje, kako ih Turci ne bi vidjeli.

Nakon što su svi svjedoci dali svoje iskaze, biskup nije mogao ništa drugo nego dopustiti planirano vjenčanje.⁷² Iz čitave je priče važno primijetiti da je Bosančić, poput (nekih) drugih Vrpoljana, morlačkoga podrijetla, da su Vrpoljani dobro poznavali Morlake u svojem okruženju, a vjerojatno su i sami došli iz prekograničnih morlačkih naselja koja su često posjećivali te da je postojalo nepisano pravilo o načinu zaruka između morlačkih djevojaka i mletačkih podanika odnosno

⁷⁰ Vjerojatno je riječ o nekoj vrsti ženskoga oglavlja.

⁷¹ U šibenskoj Matici krštenih nalazi se podatak iz 1599. godine o krštenju Katarine, kćeri Marka Rakića i njegove žene Magdalene rečene Lakosave iz Sitnoga (usp. prilog 3).

⁷² BAŠ, ŠB, sv. 57, 202r-205r.

o “tajnim” dogovorima između obitelji zaručnika i zaručnice kako bi se izbjegle moguće turske prijetnje i kazne za djevojku i njezinu rodbinu.

Zapažanja o provenijenciji Morlaka i naseljima u osmanskome zaleđu Šibenika

Razmotre li se podaci iz Priloga 1.-3., lako se dođe do zaključka da su od svih morlačkih zajednica osmanskoga zaleđa najintenzivnije odnose sa Šibenikom održavali Morlaci šibenskoga dijela Zagore, koji je do Ciparskoga rata bio sastavni dio šibenskoga distrikta (naselja Radonić – nekadašnji Dobričići, Pakovo Selo – nekadašnja Zamelica, Mirlović Zagora – nekadašnji Košević, Pokrovnik, Goriš, Nevest i Sitno)⁷³ te Petrova polja (osobito naselja Ružić, Umljanović, Kljake, Mirlović Polje i Grac odnosno područje današnje općine Ružić). Riječ je o teritorijalnoj cjelini koja gravitira Drnišu pa se za nju, proširenu još Miljevcima i Prominom, u literaturi rabi pojam *Drniška krajina*.⁷⁴ No, znatan broj Morlaka, koji su zbog trgovačkih i drugih poslova navraćali u Šibenik, podrijetlom je bio iz drugih osmanskih sredina: skradinske (Skradin, Bogetić, Čulišić), bukovičke (Kistanje, Đevrske, Parčić), kninske, to jest kosovske (Popovići, Rađe, Riđane), cetinsko-vrličke (Kijevo, Štikovo, Otišić, Prhovo, Pribude) i grahovske (Pečenci, Smoljanovac, Ugarak, Maleševac). (U zagrada su izdvojena samo neka od naselja koja se u sklopu dotičnih predjela javljaju u proučenim izvorima.) Razmatranja koja slijede također se temelje na podacima iz Priloga gdje se nalaze i arhivske signature konzultiranih isprava.

Od unutrašnjih migracija morlačkoga stanovništva posebno se zamjećuje naseljavanje cetinskoga kraja početkom 17. stoljeća Morlacima iz Sitnoga i nekih drugih naselja. Mnoga prezimena koja se u tome kontekstu spominju, primjerice Dražić, Obućina, Radnić i Rakić, zabilježena su u matičnim knjigama župe Zmina pred početak Morejskoga rata, a nekoliko godina kasnije i među morlačkim prebjezima na šibenskome području.⁷⁵

Provenijencija Morlaka u šibenskim se spisima najčešće određuje po naselju, a ponekad po pripadnosti široj administrativnoj cjelini (Cetina, Kosovo, Petrovo Polje) ili pak po oznaci katunske odnosno plemenske zajednice. Tako se, primjerice, saznaje da su Morlaci katuna Ugarcu obitavali u naseljima Kolašac, Biovičino Selo, Nunić i Pokrovnik.⁷⁶ Budući da problemi topografije i toponimije morlačkih naselja u šibenskome zaleđu zaslužuju zasebno istraživanje, ovdje će se iznijeti samo još pokoje zapažanje.

⁷³ Usp. Juran, “Doseljavanje Morlaka.”

⁷⁴ Usp. Kosor, “Drniška krajina.”

⁷⁵ Kosor, “Drniška krajina”, 184-192; Krešimir Kužić, *Povijest Dalmatinske zagore* (Split: Književni krug, 1997), 197 i dalje.

⁷⁶ Je li spomenuti Pokrovnik današnje istoimeno naselje u drniškome kraju ili ga treba tražiti negdje u Bukovici, u blizini drugih sela u kojima su boravili Ugarcu, ostaje nejasno.

U literaturi se već pisalo o kaštelu Hotiblić ili Sušelić u Promini kod Razvođa,⁷⁷ a iz Priloga 1. vidljivo je da su u Hotiblić bila inkorporirana najmanje tri naselja: Lukar, Ljubotić i Vučipolje.

Otprije je također poznato da je u Petrovu polju postojalo naselje istoga imena, koje je K. Kosor ubicirao u područje Graca.⁷⁸ U šibenskim su, pak, maticama zabilježena krštenja Magdalene Festić i Mateja Krnčića iz sela Petropolje (*de villa Petropoglie*), a njihova prezimena, koliko je u ovome trenutku poznato, pripadaju isključivo antroponimiji Ružića.

Selo (ili katun) Tvrtkovići vezano je za Čavoglave, a zgodno je pritom napomenuti da je u izvorima prve polovice 16. stoljeća potvrđen izvjesni Tvrtko Mirilović iz Bračevića.⁷⁹ Mirlović Polje, Bračević, Čavoglave, Mirilovići, Radohnići, Čav(1) oglavi i Tvrtkovići – zamršen je to koloplet toponimijsko-antroponimijskih odnosa koji otežavaju iščitavanje topografije petropoljsko-zagorskoga prostora. U to doba, naime, novi – uglavnom obiteljski, katunski i rodonačelnički – toponimi nastaju, a stariji nestaju.⁸⁰

Posvjedočuje to i primjer Pakova Sela. Toponim je izvorno glasilo Pavkovo Selo, a naselje se spominje i kao Ivanišević odnosno Ivaniševci. Ime duguje morlačkome starješini Pavku Ivaniševiću, kao što svjedoči zapis o krštenju Katarine, kćeri Mihovila i Margarite Ostojić *de villa Pauchi Iuanisseuich*. Kako se u to doba Morlaci vrlo često identificiraju osobnim imenom i patronimom (imenom po ocu), nije teško zaključiti da se Pavkov otac zvao Ivaniš. Štoviše, može se pomisliti da je riječ o Ivanišu Pipuniću, morlačkome glavaru (*principalí*), koji je 1535. godine zakupio naselje Prtimiši (Partenić) u šibenskoj Zagori.⁸¹ Izvori bilježe i Pavkova sina Mišljena. Godine 1631. naveden je kao Mišljen Pavković pokojnoga Pavka Ivaniševića iz Pavkova Sela, a 1639. kao Mišljen Pavković iz Pavkovića. No, neki je Mišljen Pavković, vjerojatno isti taj, godine 1640. živio u Behranovcima. Razložno je pretpostaviti da je to naselje nazvano po Turčinu Behramu Ljubiću, koji je sredinom 16. stoljeća posjedovao sela Brnjicu i Dragu u blizini Goriša.⁸² Prema tomu, Behranovce valja tražiti na tome prostoru u blizini Pavkova Sela.

Kao što su Ivaniševci istovjetni Pavkovu Selu, tako su i Lagatorovci istovjetni Nevestu. Za taj zaključak dovoljno je bilo usporediti antroponimijske podatke. Zanimljivo je što u Nevestu ima podosta Ivaniševića, ali je očito da s Pavkom

⁷⁷ Kosor, "Drniška krajina", 134.

⁷⁸ Isto, 137.

⁷⁹ Juran, "Doseljavanje Morlaka", 151. Na tome je mjestu predložena ubikacija srednjovjekovnoga Bračevića u Mirlović Zagoru, no ako Tvrtkovići doista vuku podrijetlo od Tvrtka Mirilovića, onda bi se ubikaciju moglo pomaknuti na prostor Čavoglava.

⁸⁰ Isto, *passim*.

⁸¹ Isto, 137.

⁸² Isto, 138.

Ivaniševićem nemaju veze. S druge strane, možda upravo oni, a ne Pavko, imaju veze s Ivanišem Pipunićem?

S tim bi pitanjem valjalo odustati od daljnjih zapažanja, koja, očito, sve sigurnije vode do nesigurnih pretpostavki. Budući da su arhivska motrišta iz kojih je nastao ovaj prilog smještena isključivo unutar šibenskih zidina, ono što će buduća istraživanja morati detaljnije uzeti u obzir u prvom su redu pisani izvori osmanske provenijencije, a onda i starija mletačka kartografska građa.

PRILOG 1.

Morlaci u spisima šibenskih bilježnika u razdoblju između Ciparskoga i Kandijskoga rata (1570. – 1645.)

Pojašnjenja: U tablici se Morlaci navode i grupiraju prema naseljima iz kojih potječu. Tako je u prvome stupcu po abecednome redu ime naselja ili predjela, a u drugome najprije godina spomena, zatim ime, prezime i druge oznake identiteta te u zagradi arhivska signatura isprave iz koje su dotični podaci ekscerptirani. Budući da velika većina konzultiranih isprava pripada arhivskome fondu Šibenski bilježnici u Državnome arhivu u Zadru, ne donose se uobičajene arhivske kratice nego redom oznaka kutije, sveska i stranice (primjerice: 59-60, 60b, 414r = kutija 59-60, svezak 60b i stranica 414 recto). Samo je nekoliko iznimaka koje pripadaju fondu Općina Šibenik u istoj ustanovi pa je u tim slučajevima ispred oznake kutije, sveska i stranice stavljena kratica OŠ. Ime administrativne odnosno teritorijalne jedinice ili morlačkoga katuna kojemu određeno naselje pripada, ako ga izvor navodi, istaknuto je malom kapitalom pod imenom naselja u prvome stupcu (primjerice: Kanjane PETROVO POLJE). Kosim slovima prenosi se izvorna grafija toponima, antroponima i drugih dijelova zapisa. Uz standardne probleme fonetske transkripcije starih talijanskih tekstova, ovdje se javlja i otegotna okolnost štokavsko-čakavskih i katoličko-pravoslavnih interferencija morlačke provenijencije u kojima nije jednostavno odvagnuti, primjerice, treba li *Giacououich* pisati Jakovović ili Đakovović. Moguća su, dakako, drugačija čitanja od predloženih.

Babodol	1629. Osman Jelovčić, Radivoj Grgurević, Juraj Mihovilović, Martin Tomasović, Vid Čaletić i Nikola Čaletić (64/III, 1626.-1651., 88r-v)
Badanj	1577. Pavao Ivković (39/II, d, 212v)
	1595. Pavko Ivković (50/I, c, 131v)
	1600. Petar Herić (50/II, 1599-1601, 161v)
	1621. braća Raič i Milašin Lalići te Lazar Lalić (50/IV, A, 164v)
Baljke	1575. Radivoj Slipčević (39/II, d, 98v)
	1577. Pavao Gredel (39/II, d, 212v)
	1577. Vukman Cvitković, Radivoj Milivojević, Nikola Gredelović, Mihalj Rutnić i Nikola Vukčević (41-43, 42/d, 23r)
	1597. Mihovil Luljić reč. Čabar (<i>Luglich ditto Zabar</i>) (50/I, d, 135r)
	1601. Nikola Gredelj te Vuško i Radivoj Milivojevići (54, c, 24r-v)
	1601. braća Vuško i Radivoj Bogdanovići te Mihovil Knežević reč. Raosavić (50/II, 1599-1601, 236r)
	1620. Radivoj Bibić (59-60, 60a, 59v)
	1628. Radivoj Bibić i Pavao Gredeljević (50/IV, C, 149r)
	1634. Vuleta Pavlović (66-67, 68I, 111r)
Banja Luka	1635. Vuko Teftedarović (68/II, 67/IIc, 8r-v)

Banjevci	1597. Grubiša Brajković (46-47, b, 289r)
	1606. Ivan Skrelić (<i>Screllich</i>) (55/I, A, 202v)
Behranovci	1640. Mišljen Pavković (69-70, 69, 240v)
Bila Polača (<i>Bila Polazza</i>)	1633. Radoje Selaković (65, b, 137v)
Bilaj	1615. Milak Raičević i Ogljan (<i>Oghlian</i>) Novaković (50/III, B, 193r)
Bilina	1612. Kurt Didović pok. Radonje, braća Mirko i Mihovil Zurković (<i>Zurcouich</i>), Milin Falidžijić (<i>Falisiich</i>) pok. Radana (55/I, libro secondo, 158v-159r)
Biljane	1640. Toma Bukvić (69-70, 69, 241r)
Biočić	1593. Batrić Jelovčić i njegov nećak Vlajslav (51, 77v)
	1633. braća Radivoj, Milić, Ilija, Vid i Marko Stančići pok. Vukovoja (68/I, 68, 98r)
	1634. Radas i Vučen, sinovi Jovana Stančića (68/I, 68, 232r)
	1638. Vuško Vojnović reč. Knežević iz sela <i>Bioucich</i> u Petrovu Polju (71-71, 71/a, 310r)
Biovičino Selo (Biovica, Biovičić) UGARCI	1612. Radivoj Cetinjanin, braća Pavko i Rađen (<i>Ragen</i>) Cetinjanini (55/I, libro secondo, 158r)
	1624. Damjan Biovičić (50/IV, B, 61v)
	1631. Kojadin, sin pok. Radivoja Cetinjanina <i>de Ugarzi, morlaco della villa Biouicina</i> (64/III, 1626.-1651., 124r)
	1638. Radoje Lazarović pok. Lazara i njegova braća Vukadin, Vuko, Radivoj i Jurašin, <i>morlachi da villa Biouizza territorio di Obrouazzo</i> (61-62, c, 158)
	1638. Radoje Medošević, Mihovil, sin Vuška Medoševića, Rađen (<i>Ragen</i>) Cetinjanin i harambaša Jovan Cetinjanin (65, a, 290r)
	1640. harambaša Rađen (<i>Ragien</i>) Cetinjanin <i>de Vgarzi della villa Biouicina</i> , Radoj Medošević, Milak, sin Vuška Medoševića, Jovan Cetinjanin, Radivoj Sušić i Petko Sušić (66-67, 68I, 159r, 161v)
Biskupija	1618. Cvitko Mitrović (59-60, 60a, 33r)
	1634. Bogdan Lovrinović (68/I, 68, 166v)
	1634. Cvitko Krčeljić (<i>Carceglich</i>) (64/III, 1626.-1651., 181r)
Bogetić	1631. Ivan Nikočević (50/V, sv. 4, 71r)
	1634. Marko i Petar, sinovi pok. Vuška Miočevića i Vučin pok. Mateja Miočevića (68/I, 68, 122r-v)
	1638. Juraj Vukmirović, Martin Dulibić i Nikola Dulibić Blažević (64/III, 1626.-1651., 251r-v)
	1639. Marko Miočić (72/I, Terzo, 370v)
	1640. harambaša Petar Grgočević, Bareša Šimunović, Marko Tadijić i Jakov Šimunović (69-70, 69, 240v)
	1643. Marko Bogetić i Stjepan Franić reč. Bogetić (64/V, a, 20v)
Bogosavac (Bogosavci) KOŽULOVO POLJE	1611. Marko Matijašević, Petar Dević, Juraj Matijević, Petar Guljević (<i>Guglieuich</i>), Vuško Đivaljević (<i>Giuaglieuich</i>), Matijaš Pavlović, Vukosav Rapanović, Ivan Rapanović, Rade Bogosavić, Pavao Kožulović, Vid Martinović i Mihalj Glavić (50/III, A, 128r-v)
Bribir	1576. Miloš, sin Ivana Radibratovića (39/II, d, 161r)

Buhaj	1577. Martin Zorčić i Vukdrag Dadić (44-45, 46, 234v)
Bunčić GRAHOVO (<i>Gracou ditto Buncich</i>)	1632. Petar Markotić, Grubac Vučetić, Pavao Malešević, Lovre Vuković, Radonja Ognjanović, Cvitašin Jovanović, Radivoj Sakotić, Vukelja Lazarević i Smoljan Radovanović (65, b, 132v)
Cetina	1609. braća Pavao i Luka Matijevići, Radoj Radnić, Luka Radnić i njegovi sinovi Petar i Vid, Tadija Pavulović reč. Jelovčić, Nikola Dražić, sin Mihovila, Vukelja Obućina reč. Jelovčić te Matej Zoić iz Sitnog, stanovnici Cetine (56/I, a, 3r-4v)
	1610. Tadija Lucijić i Filip Krešković iz Sitnog, stanovnik Cetine (56/I, a, 17v)
	1612. Ivan Stilić iz Nunića, sada stanovnik Cetine (55/I, libro secondo, 157v)
Čavoglave (Čavoglavi)	1583. Ivan Šimunović (44-45, 47, 176v)
	1619. Vid Ključarić (50/III, c, 244r)
	1621. Toma Ljubičić (55/II, libro quarto, 251r)
	1634. Juraj Šimunović reč. Mihić (68/I, 68, 135r)
	1637. Frane Mihić (68/II, 67/IIb, 206v)
Čipčić	1620. Jurko Matić (50/IV, A, 45r)
	1640. Vučen Grbešić (72/I, Terzo, 21r)
Čitluk	1639. Ilija Vukdragović <i>da villa Citluch appresso Necuen</i> (61-62, c, 216)
Čulišić	1615. Nikola (<i>Nicola</i>) Mastorović (55/II, libro terzo, 136r)
	1632. Nikola Stanišić (66-67, c, 58r)
	1635. Matej Bastardić (64/III, 1626.-1651., 193r)
Dobropolje	1612. Nikola (<i>Nicola</i>), nećak pok. Vukića Stipkovića (55/I, libro secondo, 159v)
	1632. Pavko Punošević, Raosav Radojević, Tudor Dobrić, Lazar Dobrić te Lazar i Juraj Punoševići (64/III, 1626.-1651., 150v)
	1634. braća Lazar i Pavao Punoševići, Pavko Punošević pok. Raiča, braća Raosav i Teodor Radojevići reč. Dobrići (66-67, 68I, 102v)
Drniš	1583. Ostoja Blažević, Grgo (<i>Gergo</i>) Matić, Grgur Požarinović, Jakov (<i>Giacof</i>) Kovačević i Bileta Tomić (44-45, 47, 176v-177r)
	1595. Juraj Lombardić iz Badnja, sada stanovnik Drniša (50/I, c, 131v)
	1603. Milin Novaković (50/II, a, 161r)
	1612. zlatar Ivan Pavlović reč. Šoša (<i>Sossa</i>) (50/III, A, 213v)
	1614. Mihovil Paić (OŠ, kut. 14, sv. 1.1.57.1.23, 42v)
	1630. Stojan Kojić (65, b, 61v)
	1643. Matej Mihaljević (64/V, a, 14v)
	1644. Matej Novaković (68/II, 1643-1647, 164v)
Dugobabe ZMINOVO	1602. Mihalj Kulić (<i>Mihagl Chulich, morlaco da Sminouo alias Dugobabe</i>) (54, c, 112r)
Đevrske	1589. Janko Buškailović (48-49, e, 42v)
	1590. Radan Pavlović i knez Nikola Đevrsković (<i>Geuerschouich, conte di detta villa</i>) (48-49, f, 3r)
Ervenik	1633. Vučin i Petar Tomičići Radovčići, Jivica (<i>Giuzza</i>) i Mihmil Plazibatovići, Nikola Tomičić Jakšić, Grgur (<i>Gargur</i>) i Juriša Petkovići te Jivanko i Stipan Hržići (<i>Charzich</i>) (64/III, 1626.-1651., 166v)
Gaćeze	1625. Šimun Jivanković, Milin Čaletić, Lovre Lasinović (<i>Lassinouich</i>) i Marko Vakić (59-60, 59b, 38r)

Gajina (<i>Gagina</i>) PETROVO POLJE	1617. Matej Tulić (55/II, libro terzo, 231r)
	1636. Nikola Bulić i njegovi sinovi Jakov, Vuško i Ivan te Juraj Bulić (66-67, a, 6r-v)
<i>Gelina</i>	1612. Miloš Margaritić (55/I, libro secondo, 158v)
Glamoč	1615. Kozman Vučić (52/I, c, 323r)
Glavaš	1618. Prirad Raičević (59-60, 60a, 33r)
Goriš	1623. Filip Donjarčević i njegov sin Nikola (OŠ, kut. 15, Izvanredni poslovi, sv. e, 301r)
	1624. nasljednici pok. Mihovila Prolimlikovića te Dimitar i Rade, sinovi pok. Stjepana Prolimlikovića (OŠ, kut. 15, Izvanredni poslovi, sv. e, 316v)
	1624. Vukas Prolimliković i Luka Ivančić (<i>Iuuancich</i>) (55/III, libro quinto, 160r)
	1624. Petar Donjarčević (50/IV, B, 62r)
	1624. Ilija Prolimliković (OŠ, kut. 15, Izvanredni poslovi, sv. e, 317r)
	1625. Jerko Prolimliković (63-64/I, a, 15r)
	1627. Mihovil Smoljanović (64/III, 1626.-1651., 41v)
	1632. braća Grgur i Juras Donjarčevići (65, b, 117r)
	1635. braća Dragoje i Radivoj Prolimiković te Dragola, sin rečenoga Radivoja (68/II, 67/IIc, 95v)
	1638. Andrija Donjarčević (64/III, 1626.-1651., 249v)
Gostomirić	1612. Matej Čulinović (<i>Zulinouich</i>) (55/I, libro secondo, 160r)
Grabrovac VELIM	1602. Marko Sirković <i>dalla villa de Grabrouaz giurisdittion de Velin</i> (50/II, a, 82r-v)
Gradac (Grac)	1622. Antun, sin Petka Rešetine (<i>Resetina</i>) (55/III, libro quinto, 13v)
	1623. Luka Nikolić reč. Pastuhović (OŠ, kut. 15, Izvanredni poslovi, sv. e, 293r)
	1634. Marko Buljević (68/I, 68, 135r)
<i>Grugiane</i>	1629. Nikola Jakša (<i>Nicolo Giaxa</i>), Ilija Budražinović, Filip Vučinović, Bilov Benković i Grgur Galiotović (64/III, 1626.-1651., 88r-v)
<i>Harhori</i> (<i>Charcore</i>) BILAJ	1607. Dragoje Radovčević (52/I, B, 13r)
	1615. Milak Raičević, Jovan Grdošević i njegov stric Ognjan Novakovića <i>de villa Harhori da Bilaii</i> (56/II-III-57, 56/II, 367r)
Hotiblić (Otiblić)	1583. Lovrin Milić (44-45, 47, 177r)
	1586. Mihovil Jelinić (45/II, 123v)
	1594. Luka Pavković i Nikola Ogulinović (50/I, c, 54r)
	1624. Luka Gulinović reč. Rotal i Vukdrag Brainović (59-60, 59b, 25r)
	1624. Luka Pavković (55/III, libro quinto, 187r)
	1624. Martin <i>Osimalouich</i> (55/III, libro quinto, 190v)
	1624. Grgur Jelovčić, Petar Ivanović reč. Pavlović i Mihovil Dragičević (55/III, libro quinto, 196v)
	1627. Bilov Benković (64/III, 1626.-1651., 46v)
	1632. Pavao Perišić, Vid Perišić, braća Petar i Juraj Jivanović (<i>Giuanouich</i>), Mihovil Dragičević reč. Slavičić, Grgur Dragičević, Lovre pok. Ivana Glumca (66-67, c, 28r-v)
	1633. braća Filip, Juraj, Andrija i Maras Brainovići te braća Vuško i Marko Pavkovići (68/I, 68, 101r)
	1634. Vudražina Brajenović i njegovi sinovi Ilija, Nikola, Stjepan, Martin, Matej i Mihovil (<i>Mihouil siue Michiel</i>) (68/I, 68, 181v)
	1636. Bilov Benković pok. Marka, Marko Jakšić (<i>Giaxich</i>) (69-70, 69, 122r)
	1638. Milia (<i>Milia</i>) Solić (64/III, 1626.-1651., 249r)

Kadina Glavica	1583. Vukelja Vulinović (44-45, 47, 177r)
	1586. Hrelja Raičević i Radivoj Durutović (45/II, 123v)
	1589. Juraj Vlajević, Antun Kovačević i Nikola Durutović (50/I, 1589.-1594., 5r)
	1602. braća Mihail (<i>Mihail</i>), Vuško i Marko Vlajevići (<i>Vlaeuich</i>), Marko, sin kneza Radeke, Milanko pok. Vuka Durutovića, Marko, sin Nikole Durutovića, Medak, sin Miljka Oletića, Mladen (<i>Mlagien</i>), sin Vukobrata Duratovića, Božiko (<i>Bosiicho</i>), sin Rudana Vućevića (<i>Vuchieuich</i>) i Toma Dragojević (54, c, 112v-113r)
	1606. Toma i Ivan Rudatovići reč. Kugići (<i>Chughich</i>) (56/II-III-57, 56/II, 83v)
	1611. Radoš Kovačević (55/I, libro secondo, 134v)
	1621. Ivan Vlajević (59-60, 60a, 66v)
	1634. Milanko Durutović i njegovi nećaci Dragola i Jovan, sinovi pok. Stjepana Durutovića, te Nenada i Radonja, sinovi pok. Radulja, također Milankovi nećaci (68/I, 68, 123v)
	Kanjane PETROVO POLJE
	1643. Vučin, sin Ivana Kužića (<i>Chusich</i>) <i>da Campo Pietro dalla villa Chgniane</i> (68/II, 1643-1647, 19v)
Kijevo	1634. braća Andrija i Jakov Miljkovići te Juraj i Martin Radovčići (68/I, 68, 158r-v)
	1639. braća Vid i Mihajlo Radojčevići te njihov bratić Vujko (<i>Vido et Mihaelo, fratelli Radoiceuich, et Vugco pur Radoiceuich loro germani una cohabitanti, morlacchi di Chieuo appresso Citta Vurlica</i>) (66-67, 68I, 157r-v)
	1642. Toma pok. Miloša Žepnića, Ivan pok. Rade Žepnića, Toma pok. Mihovila Žepnića, Anđelija, majka Mihovila Dujmovića pok. Radula Stipanovića, Luka Tadijević pok. Tadije pok. Rade Stipanovića, Mihovil, sin Tome Grgurevića pok. Grgura Stanića, Matej pok. Stjepana Stanića, Juraj pok. Jakova Grgurevića i Jakov Miljković pok. Ilije (74, c, 57r-v)
	1643. Vid Radojčević i njegov bratić Milić pok. Sekula, Vujko Radojčević pok. Pavla i njegova braća Stjepan i Ivan (74, c, 195v)
Kistanje	1576. braća Nikola i Stojan Vukmanovići, sinovi Vukmana Trišelje (<i>Triseglia</i>) (39/II, d, 161r)
	1604. Marko Grulić i Radivoj Nigovanović (50/II, a, 258r)
	1608. Ivica Rudelić, Petar Rudelić, Vukić Vuković i Miloš Bragašić (55/I, libro secondo, 41v)
	1612. Martin Rudelić pok. Bartola i Ivica Rudelić pok. Vukića, Petar i Antun Rudelići pok. Grgura, Cvitko i Vukić Vukovići, sinovi Ivana, Ivan Branisavić pok. Vukosava, Ivan Obradović, Toma Obradović i Pirija Skenderović (55/I, libro secondo, 161r-163r)
	1640. braća Jovan i Toma Hreljići (69-70, 69, 235v)

Kljake (Kljakovci, Knjakovci)	1606. Ivan Balovović (56/II-III-57, 56/II, 85r)
	1615. braća Bare (<i>Bare</i>) i Luka Grubići reč. Čipčići (<i>Cipcich</i>) (59-60, 60a, 8r)
	1615. Juraj Ljubičić pok. Mihovila (59-60, 60a, 10r)
	1625. Marko Kljaković, Mihalj Bratić, Petar Stanavić, Jivan Mandić i Šimun Stanavić (50/IV, B, 121v)
	1627. Luka, sin pok. Ilije Mikelića (63-64/I, b, 10r)
	1633. braća Mihovil i Ivan Bratići, Frane, sin pok. Vuka Burića reč. Stanavića, braća Martin i Matej Tomići reč. Čulinovići (68/I, 68, 100r-v)
	1635. Matej i Martin, sinovi pok. Tome Čulinovića reč. Pepinovića (68/II, 67/IIc, 32v)
	1635. braća Ivan, Nikola, Mihovil i Luka Mikelići pok. Tome (68/II, 67/IIc, 41v)
	1635. braća Šimun, Matej, Marko i Ivan Mandići (68/II, 67/IIc, 73v)
Ključić	1629. Radman Voinović (64/III, 1626.-1651., 95r)
Knin	1620. Mitar Milekić (<i>Milechich</i>), Milak Milekić, Ratko Vukdragović, Vukosav Radojević, Mileta Marković, Lazar Stipanović, Jovan Stipanović i Radonja Raosavić (56/I, e, 11r)
Kočević (<i>Coceuich</i>)	1631. Grgur Pavlović, Martin Bogušić, Juraj Bogušić, Vid Žarković i Matej Jadrijević (50/V, sv. 4, 70v)
Kolašac UGARCI	1631. Ivan Vulić <i>morlacho de Ugarzi della villa Colazaz</i> , Vuško Sušić, Božiko Sušić, Pavko i Rajin, sinovi pok. Heraka Cetinjanina, Rain Radanović, nećak pok. Petra Herakovića te Lazar pok. Petra Herakovića (64/III, 1626.-1651., 123v-124v)
Koprno	1590. Luka Hrzić (<i>Harsich</i>) i njegovi sinovi Toma, Marko i Mihovil (48-49, f, 20v)
	1613. Toma Hrzić (<i>Harzich</i>) (56/II-III-57, 57, 14r)
Kosovo	1575. Mitar Nećasić (41-43, 42/c, 72r)
	1597. Radul Turčić (50/I, d, 116r)
	1614. Luka Vukatović iz Ružića, <i>habitante a Cossouo</i> (55/II, libro terzo, 101r)
	1643. Vukadin pok. Cvitka <i>Carzellich</i> , njegovi nećaci Stojan i Radonja, sinovi Radmana te Marko <i>Carzellich</i> , nećak pok. Cvitka (72/I, Terzo, 18. 1. 1643.)
Košević MIRILOVIĆ	1577. Pavko Lugović, Ivanko Raičević, nećak Pavla Lugovića, Vukovoj Stipanović reč. Lugović i Vuk, sin Pavla Lugovića (39/II, d, 219v)
	1581. braća Juraj i Vukmir Miakovići (44-45, 47, 87v)
	1594. braća Mirko i Vuica Vukovići <i>da Mirilouich villa Cosseuich</i> , Pavko Dragojević, Vuko Dragičević i Milin Milašević (46-47, a, 85v)
	1606. Vid Ostoić i Radan Ivanišević, sin Janka (56/II-III-57, 56/II, 82v)
	1635. Vuško, nećak Bože Čorkovića (<i>Corchouich</i>), braća Marko i Petar Horobarić te Milas Protović (68/II, 67/IIc, 6v-7r)

Kriške	1596. <i>Vuica Tudorof prete morlaco dalle Chrizche</i> i njegov sin Marko (46-47, a, 234v)
	1607. Ilija sin Dragoja Pekića (<i>Pechich</i>) i Milić Vučić (55/I, A, 274v)
	1607. Milić Vuičić (50/II, c, 142v)
	1613. Nikola Marinić, Juraj Popović, Todor Marković, Filip Petrović, Voin Peić, Milak Vuletić, Ilija Radojević i Radivoj Milošević (55/I, libro secondo, 282v-283r)
	1617. Stjepan Hreljanović pok. Lovre i Filip Hreljanović pok. Mateja (59-60, 60a, 27v)
	1617. Herak Tudorović Pop (55/II, libro terzo, 227r)
	1617. Stjepan Hreljanović (55/II, libro terzo, 231r)
	1619. Ilija Radojević i njegov sin Mitar, braća Jovan i Milak Đurići (<i>Giurich</i>) (59-60, 60a, 46v-47r)
	1624. Stjepan Hreljanović, Radivoj Milošević reč. Krišković, Juraj Hreljanović, Filip Hreljanović i Marko Hreljanović reč. Jadrijević (50/IV, B, 58r)
	1638. Ilija Plučić (<i>Elia Pluchich</i>) (61-62, c, 179)
Krnepote	1638. Jurica Matijević, Ivan pok. Mateja Anića, Marko Martinović, Matej Gusarević, Martin Kalačević (<i>Callaceuich</i>), Toma pok. Ivana Kalačevića, Nikola Božić, Vid Matijević, Pavao Damnjanović i Bartol Gusarović (68/II, 67/IIb, 257r-258v)
	1640. Juraj Anić, Cvitko Gusarević, Nikola Zekić i Vid Matijević (69-70, 69, 241r)
Labin	1599. Raosav Vlaičić (50/II, 1599-1601, 80r)
Lachtasse BANJA LUKA	1624. Mihovil Ninković, <i>morlaco christiano dalla villa Lachtasse della giurisdittion di Bagna Luca sotto il Bassa Turco di Bossina</i> (50/IV, B, 71v-72r)
Lagatorović (Lagatorovci)	1605. Ivan Repković (<i>Rebcouich</i>) (55/I, A, 163v)
	1606. Stjepan Lagatorović, Petar Ninčević, Marko Ivanišević, Juraj Babacić, Juraj Bartulović, Juraj Bratić i Ivan Grubišić (50/II, c, 62v)
	1610. Petar Ninčević (50/III, A, 50v)
	1624. Cvitko Hreljanović pok. Juriše i Nikola (<i>Nicola</i>) Hreljanović reč. Vukdragović (50/IV, B, 58r)
	1627. Lovre Nikolić i Juraj Dabačin (<i>Dabbacin</i>) (63-64/I, b, 19r)
	1633. Marko Ivanišević i njegov sin Bartol, braća Ivan, Martin i Juras Ivaniševići, braća Nikola i Ivan Ivaniševići te Marko Jurjević (68/I, 68, 99r-v)
	1638. Ivan Ivanišević pok. Vukova (quondam Vuchou), Nikola Ivanišević pok. Nikole i Bartol Ivanišević (71-71, 71/a, 284r)
Lagatorovo Selo PETROVO POLJE	1614. Petar Stoslavić <i>de Campo di Piero de villa Lagatoroua</i> (59-60, 60a, 3v)
Lišnjak	1621. Lazar Raosavić reč. Sikavica i njegov sin Radul (50/IV, A, 100r)
Lugović	1586. Vukov Stipanović (45/II, 123r)
Lukar HOTIBLIĆ	1624. Luka Cvitanović pok. Pavka i Pavao Cvitanović (50/IV, B, 30v)
	1637. Janko Homelić i Grgur Jurković (72/I, Terzo, 173v)
	1637. braća Juraj, Jurko i Martin Homelići, Grgur, nećak pok. Jurja Martinovića te braća Janko i Milanko Hoplelići (!), <i>morlachi dalla villa Hotiblich detto Luchar</i> (72/I, Terzo, 174r-v)

Ljubičino (Selo) KLJAKOVAC	1602. Vuleta Čipčić pok. Nikole, <i>morlaco dalla villa Chglacouaz ditta Gliubichina</i> (50/II, a, 83r) 1605. Ivan, sin Antuna Balovovića (50/II, c, 21v)
Ljubitović (Ljubitovica) VRATKOVIĆ	1602. Bože Falidžijić (<i>Falisiich</i>) (54, c, 98v) 1605. Janko Falidžijić (55/I, A, 124v) 1621. braća Marko i Mihovil Musulinovići (<i>Mussulinouich</i>), <i>morlachi dalla villa Vratcouich da Gliubitouizza</i> (50/IV, A, 104r) 1638. Stjepan Knežević (64/III, 1626.-1651., 254r)
Ljubotić HOTIBLIĆ	1624. Juraj Radulinović iz Hotiblića to jest Ljubotića (<i>Hotiblich ouero Gliubotich</i>) (55/III, libro quinto, 159r)
Mahavica	1612. Marko Čavčić (<i>Ciaucich</i>) (50/III, A, 207r)
Mahovljane BANJA LUKA	1624. Ivan Stipanović i Smoljan Matijević, <i>morlachi ambi christiani dalla villa Mahougliane</i> (50/IV, B, 71v-72r)
Maleševac GRAHOVO	1597. Nikola Miavić (50/I, d, 115v)
Marinkovci GRAHOVO	1640. Milisav Petković (<i>Millisau Petcouich di Grahovo dalla villa Marincouci</i>) (69-70, 69, 241r)
Marinovo	1639. Vuško Mihajlović i Dragola Vujakić (72/I, Terzo, 462r)
Milivović	1607. Nikola pok. Milije (<i>Milia</i>) Bogunovića (52/I, B, 14r)
Miljevci	1603. Toma Vujavić (...) <i>Parsich detto Miglieuci</i> (52/I, A, 316v) 1605. Piriya Hasanović (56/II-III-57, 56/II, 72v) 1613. Sekul Drakulović (56/II-III-57, 56/II, 303r) 1623. Juraj Petrović i Dragola Sekulović (55/III, libro quinto, 85r-87r) 1640. Marko pok. Nikole Dragojevića (69-70, 69, 241r) 1643. Petar Vukavić pok. Prisade (<i>Pietro Vucauich qm Prisadà</i>), njegov bratić Vuko Vukavić pok. Tome te Marko Vukavić, Petrov nećak (74, c, 149r) 1644. Prirad Vukavić (64/III, 1626.-1651., 344r)
Mirilović	1586. Margarita, žena Dragoja Barušine, Sladoje Medić, Radul Milušević, Radin Košević, Juraj Vlaković (<i>Vlacouich</i>), Vukoje, brat Hvaronje (<i>Quarogna</i>), Vukdrag Miljević, Vuksan Medić i Obrad Milušević (45/II, 123r) 1588. Božičko Balić (48-49, d, 24r) 1593. Vukašin, sin Ivana Dadića (46-47, a, 43r) 1595. Radul Milušević (50/I, c, 89r) 1596. Vukosav Radinović (51, 116r-v) 1597. Radul, sin Stjepana Dragojevića (46-47, b, 143v) 1601. Miloš Vukosalić reč. Katunarović (50/II, 1599-1601, 235v) 1602. Božiko (<i>Bosiicho</i>) Balić (54, c, 161v) 1603. knez Radivoj Vukosalić (50/II, a, 161r) 1606. Radin Bulić i Milin Žarković (56/II-III-57, 56/II, 87r) 1610. Miloš Vukosavić i njegov sin Milija iz Mirilovića u Petrovu Polju (52/I, c, 23v, 25v) 1612. Radivoj Vukosović (<i>Vuccossouich</i>), katunar sela Mirilovići (OŠ, kut. 14, sv. 1.1.57.1.23, 17v) 1622. braća Nikola i Petar Hvaronjići (50/IV, A, 244v) 1625. Stjepan Traživuković (63-64/I, a, 10r)

Mirilović	1625. Milašin Vukmanović (59-60, 59b, 41r)
	1626. Jovan Hrebić reč. Lugović (64/III, 1626.-1651., 34r-v)
	1628. Mihalj Vukušić i Mile Vukušić (50/IV, C, 149r)
	1630. Prodan, sin Jarosava (65, b, 58r)
	1636. Vuško Buljić (69-70, 70, 56v)
	1641. Milić Vukobratić (66-67, 68I, 178r)
	1643. Marko Pavlović reč. Ostrogaš, Radivoj Ostrogaš, Vid Sladojević, Petko Ivanović, Vuško Grujić (<i>Grug(ii)ch</i>) i Nikola Vuičić (68/II, 1643-1647, 17r)
Mirilović Gornji PETROVO POLJE	1628. Milašin Petrović i Mile Radivojičić <i>de villa soprana di Mirilouich</i> (64/III, 1626.-1651., 72r)
	1637. Milin Vukosavić, <i>morlaco del Campo di Pietro della villa Gorgni Mirilouichi</i> (64/III, 1626.-1651., 219v)
Morlakovica (Polizza <i>Morlacouich</i>)	1607. Vuica Doljonović (<i>Doglionouich</i>) <i>de Polizza Morlacouich</i> (52/I, B, 8r)
	1611. Martin Murlaković i Ilija Morlaković iz Morlakovice (50/III, A, 128v)
Murvica VOIHNIĆ	1617. Lovre Vujavić, <i>morlaco dalla villa de Muruizze de Voihnich</i> (50/III, c, 38v)
Nadin	1620. Bare (<i>Bare</i>) Grubić iz Čipčića, sada stanovnik Nadina (50/IV, A, 42r)
Nevest	1604. Antun Stoislavić (55/I, A, 34v)
	1607. Marko Ivanišević, Ivan Grubišić i Petar Ninčević (55/I, libro secondo, 27r)
	1610. Radonja Stoislavić i Stjepan Laga(torović) (56/I, a, 13v)
	1610. braća Marko, Stjepan i Juraj Radovanovići, braća Ivan i Stjepan Grubišići, Juraj Bratić i Cvitko Ninčević (50/III, A, 50r-51r)
	1636. Martin Ninčević (68/II, 67/IIc, 127v)
Nunić UGARCI	1612. Vuško Sušić, Raič Radaković, Vukas Sulić, Vukić Vlatković, Miloš Stilić, Vuica Vlatković, Stjepan Lulić, Kojadin pok. Petra Strilića, Vukobrat pok. Petka Skorotine (<i>Schorotine</i>) (55/I, libro secondo, 154r-160r)
	1631. Jovan, nećak pok. Radaka Vlatkovića, i Raič Radaković (64/III, 1626.-1651., 124r)
Otavica	1599. Stjepan, sin pok. Bartola Paića (50/II, 1599-1601, 18v)
	1621. Vučur Jivanković (<i>Vučur Giuanchouich</i>) (59-60, 60a, 66v)
Otišić (Hotišić) CETINA	1612. braća Jakov i Marko Lagatorovići pok. Jurja iz Lagatorovaca, <i>habitanti a Cetina in villa Hottissich</i> (56/I, a, 31v)
	1621. Milić, sin Andrije Rakića (50/IV, A, 104v)
	1626. Milić Rakić, <i>morlaco dalla villa Sitno ditto Ottisich (!)</i> (50/IV, C, 7v)
	1641. Mihovil pok. Vukelje Obućinovića i Josip Milković (69-70, 69, 269v)
Parčić PETROVO POLJE	1622. Vuško, sin Tome Brskovića (<i>Barscouich</i>) i Mišljen, sin Prirada Dragnića (50/IV, A, 178v)

Pavkovo Selo (Pavković)	1639. Mišljen Pavković (69-70, 69, 215r)
	1605. Stjepan Prolimniković (55/I, A, 160r)
	1624. Lazar Jagličić (<i>Giaglicich</i>) (55/III, libro quinto, 160r)
	1626. Tadija Čvrljević i njegov nećak Šimun (50/IV, B, 274v)
	1628. Lazar Jagličić (64/III, 1626.-1651., 59v)
	1631. Mišljen Pavković pok. Pavka Ivaniševića (50/V, sv. 4, 21r)
	1635. Cvitko Vidović (68/II, 67/IIc, 43v)
Pečenci (<i>Pecence</i>)	1601. Mihovil Vukdragović, knez sela Pečenci (<i>conte della villa de Pecence</i>) (50/II, a, 9v)
Petrovo Polje	1635. Vuško Vojnović (68/II, 67/IIc, 8r-v)
Pilipović GLAMOČ	1608. Vuica Grdošević (52/I, B, 86r)
Plavno	1577. Vukdrag Babić (39/II, d, 212v)
Pletikosa PETROVO POLJE	1614. Mihovil Pletikosa (50/III, B, 62r)
Pokrovnik UGARCI	1575. Vuk Mudrokapić (39/II, d, 47r)
	1612. Cvitko Sinobadović, Vuin Ivanović, Lazar Petrović, Ivan Vulić, Vukmir Sušić, Vuin Dubravić, Mustafa pok. Ivana Mudrokapića, Raosav Vučedušević, Radul Sinobadović, Stjepan Sinobadović, Radašin Sinobadović, Vuin Dragičević pok. Dragića Sinobadovića, Petar pok. Pavka Petkovića, Vukelja pok. Raiča Ivanovića, Ognjen pok. Marka Todorića (55/I, libro secondo, 154r-159v)
	1616. Petko Sinobadović, Raič Radaković, Prijo (<i>Prigio</i>) Sušić, Prijo, sin Raosava Vulića, Lazar, sin Petra Herakovića, Miljen, sin Vučina Ivanovića, Rađen (<i>Ragnen</i>) Heraka Cetinjanina, Radonja, sin Vukmana Cetinjanina, Vukmir Sušić, Rajko Vučedušević, Radivoj i Petar Cetinjanini, Vukas Lulić, Husain Raiča Dubčića, Vuin Dragića Sinobadovića, Ivan Stilić, Stjepan Sinobadović, Vuin Dubrovčić, Radul <i>Sinobaglieuich</i> (!), Mihovil Vuice Vlatkovića, Vukić Vlatković, Miloš Stilić, Mustafa Mudrokapić, Stjepan Lulić, Toman i Lazar Raičevići, <i>tutti Morlachi della villa Pocrounich ouero Ugarc</i> (55/II, libro terzo, 192r-195v)
	1631. Petko Sinobadović, Mihajlo i Radoje, sinovi pok. Vuice Vlatkovića, Rajko Vučedušević, Marko, nećak pok. Vukosava Skorotića, Šulj (<i>Sugl</i>) Petković i njegov nećak Raosav, Maleš i Vujin, sinovi pok. Radovana Petkovića (64/III, 1626.-1651., 124r)
	1642. Petar, sin Andrije Vidovića (72/I, Terzo, 167v)
	1643. Andrija Ostojić pok. Vida i Šimun Kovačević pok. Petra (74, c, 173r)
Polača	1594. Milak Pribegović (50/I, c, 57v)
	1608. Radiša Sikavica, <i>al presente habitante a Polazza</i> (52/I, B, 97r)
	1614. Radivoj Sikavica pok. Radovana i Vuk Radašinović pok. Radašina (56/II-III-57, 56/II, 333v)
	1626. Stjepan Nikšić (<i>Nihxich</i>) (50/IV, C, 23r)
Polačica KLIŠKI SANDŽAK	1625. Ružica, žena Vukova (<i>Vucou</i>) Vrciprnića (<i>Varciparnich</i>) (50/IV, B, 140v)

Popović Kosovo	<p>1591. Juraj Matijašević, Juraj Milinković, Matej Lulić, Vid Martinović, Mihovil Stipanović, Toma Novaković, Vuica Šimunović, Ivan Marojević, Jakov Kovač, Juraj Rudić, Jakov Tokić, Bartol Marinović, Filip Biloslavljić, Andrija Ivanović, Vid Pavlović, Šimun, sin Mateja Vukasovića, Jakov Biljajković (<i>Bigliaycouich</i>), Mihovil Katić, Luka, sin Martina Pavkovića, knez Marko Đukić (<i>Giuchich</i>), Stjepan Matijašević, Juraj Vukdragović, Stjepan, sin pok. Vlaisava Biljajkovića, Mihovil Vasiljević, Marko Vukasović, Ivan Lučić, Pavao Milić i Vukdrag Kitić (<i>Chitich</i>) (48-49, h, 10r-v)</p> <p>1607. Jakov Tokić, Ivanko Marinović, Grgur Vlaislavić, Matej Đukić (<i>Giuchich</i>), Nikola Milković, Luka Rudić i Toma Novaković (52/I, B, 10v)</p> <p>1610. braća Raič, Radul i Grubat Vuičići <i>di Cossoua della villa Popouich</i> (54, stari spisi X., 129v)</p> <p>1633. Marko Stipanović, Šimun Milić, Ivanko Marinović, Vučin Rudić, Petar Vidović, Juraj Đukić (<i>Giuchich</i>), Ivan Novaković, braća Matej i Frane Novakovići, Matej, sin Grgura Tokića, Toma, sin Ivana Marinovića, Ivan pok. Jakova Tokića, Juraj, sin Stjepana Matijaševića, braća Jurica i Matej Vukasovići, Matej Jakovović (<i>Giachououich</i>), Matej, sin Mihala Tokića, Božijko Tokić, Juraj Jadrijević, Vukman Novaković i Matijaš Mihala Pavlovića (68/I, 68, 96r)</p> <p>1636. svećenik Grgur Hadživuković (<i>pre Gregor Hassiuouchouich</i>) i Matej Lukić (61-62, c, 12-13)</p> <p>1640. Šimun Milić, Mihovil Milić, Matej Lučić i Matej Novaković (69-70, 69, 241r)</p>
Prhovo CETINA	<p>1605. Milić, Cvitko i Milašin Draganić reč. Miloševići <i>de villa Parlcouo</i> (55/I, A, 163v)</p> <p>1608. Mirčeta Selaković, Cvitko Milošević reč. Draganić i Boin Selaković (54, stari spisi X., 14r)</p> <p>1616. braća Cvitko, Milašin i Vukdrag Miluševići te Mihovil Milušević reč. Draganić (50/III, B, 270v-271r)</p> <p>1637. Petar Čavčić (<i>Caucich</i>) i Sladoje Ostojčić <i>da Cettina ò uer Perhouo</i> (68/II, 67/IIb, 206v)</p>
Pribude (Pribuda)	<p>1583. Vuleta Kovačević (44-45, 47, 176v)</p> <p>1605. braća Mihovil i Marko Rakići iz Sitnog, sada stanovnici Pribuda (55/I, A, 95r)</p> <p>1608. braća Marko i Mihovil Rakići, <i>morlachi de Sitno habitanti in campo di Piero in Pribude</i> (54, stari spisi X., 6v)</p> <p>1617. Ivan Vrhuljević (<i>Vurhuglieuich</i>) (55/II, libro terzo, 231v)</p> <p>1621. Ivan Brahuljević i Filip Rakić pok. Stjepana (50/IV, A, 104v)</p>
Prkle (<i>Parchle, Parchal, Parchou</i>)	<p>1612. braća Toma i Lazar Raičevići, Petar Cvitković pok. Dragića, Ivan Grkinić (<i>Garchinich</i>) (55/I, libro secondo, 154r-160r)</p>

Radohnić	1583. Marko Radovanović i Nikola Dragišić (44-45, 47, 177r)
	1586. Petar Tomašević, Ivanko Stančić, Petar Ljubišić te Juraj i katunar Dragić (45/II, 123r)
	1613. Petko Miličić (52/I, c, 228v)
	1623. Mileta Tomašević (59-60, 60a, 83r)
	1624. braća Mihovil i Vukelja pok. Vuice Radanovića te Dragosav pok. Cvitka Tomaševića (59-60, 59b, 27r-v)
	1635. braća Dragosav i Radoje Tomaševići (68/II, 67/IIc, 13r)
	1639. Radoje Tomašević, Milanko Miličić i Ivan Vrančić (64/III, 1626.-1651., 264v)
Radučić	1599. Ostoja Macorolović (<i>Ostogia Mazzorolouich morlaco dalla villa de Raducic di la della fiumara de Charca</i>), Stanko Radičević, Mitar Vitasović i Dragić Vukšić (50/II, 1599-1601, 72r-v)
	1634. braća Stojan, Petar i Miloje Radmanovići te Petar Mihaljević (68/I, 68, 124r-v)
Rađa (Rađe) Kosovo	1606. Vukosav Radovanović <i>della villa di Cosouo detta Raiia</i> (56/II-III-57, 56/II, 83v)
	1621. Marin Miličević <i>da Cossouo dalla villa Ragie</i> (59-60, 60a, 73v)
	1631. svećenik Sanko Mihajlović (<i>prete Sanco Mihaelouich</i>), Sanko Vuković i Ivan Radović (64/III, 1626.-1651., 134r-v)
Rakitnica	1618. Vukoje Lalić (50/III, c, 97v)
	1628. Juraj Zojić reč. Pletikosić (56/I, e, 60v)
	1639. Vučić Damjanović (65, a, 300v)
<i>Rasohglieuo</i>	1615. Vuško, sin Raosava Polihnovića (59-60, 60a, 13r)
<i>Rasuagl</i>	1605. Todor Radmanović (55/I, A, 160v)
<i>Razvađe (Rasuagie)</i>	1629. knez Stračina Božiković (<i>conte Stracina Bosicouich</i>), Vukelja Božiković, Abram Božiković i Luka Čulković (<i>Culcouich</i>) (64/III, 1626.-1651., 88r-v)
Riđane Kosovo	1628. Petar Radovčić te braća Juraj i Mihovil Bilojevići <i>di Cossouo di villa Rigine</i> (64/III, 1626.-1651., 63r)
	1633. braća Lazar, Vuica i pok. Dragosav Lalići, <i>morlachi da Chossouo villa Rigiano</i> (68/I, 68, 88v)
	1634. Milak Đurović (<i>Giurouich</i>) reč. Radulović, Lazar Lalić i njegovi sinovi Ilija i Radoje te Mihovil, sin pok. Dragosava, Lazarova brata (68/I, 68, 169v)
Rudelić	1635. Ilija Grgurević i Mitar Obradović (68/II, 67/IIc, 112v)
Rupe	1605. Brato Gluščević (56/II-III-57, 56/II, 73r)
Ružić	1586. Toma Grgić (45/II, 123r)
	1590. Nikola Festić i Grgur Vukšić (50/I, 1589.-1594., 75v)
	1595. Andrija, sin Mateja Dadića (50/I, c, 89r)
	1604. Ilija Kovačević (54, c, 292r)
	1604. Tadija Kovačević (55/I, A, 54r)
	1605. Vukelja Radić, Marko Radić reč. Mitrović i Marjan Krnčić (<i>Marian Carncich</i>) (55/I, A, 185r)
	1611. Nikola Festić reč. Marković, Nikola Festić pok. Tome i Juraj Festić reč. Antonović (52/II-53, a, 228v-229r)

Ružić	1613. Nikola Festić reč. Tomić (56/I, a, 42v)
	1613. knez Ivan Krnčić (55/II, libro terzo, 52r)
	1617. braća Petar i Vid Palerići (55/II, libro terzo, 231r)
	1619. Brate Tulić (59-60, 60a, 45v)
	1625. Jakov Lukić i Juraj Lukić, sin Gvozdena (63-64/I, a, 10r)
	1632. Cvitko Kovačević (65, b, 113v)
	1633. braća Matej i Martin Trutina (68/I, 68, 98v)
	1636. Juraj Lukić pok. Gvozdena (64/III, 1626.-1651., 205r)
	1642. Grgur Baraković pok. Bartola (68/II, 67/IIb, 151v)
	1643. Stjepan, sin Vukašina Dadića (74, c, 195v)
Sitno	1603. knez Radoje Radnić reč. Milušević (52/II-53, 52/II, 104r)
	1605. bratići Šimun i Radoje Radnići, Vukelja Obućina i njegovu bratići Marko i Mihovil (55/I, A, 104r-v)
	1614. Luka Radnić, Vukelja Obućina, Radoje Radnić, Tadija Pavlović, Filip Krešković (<i>Crescouich</i>), Matej Zoić, Pavao Matijević, Mihovil Dražić, Mihovil i Filip Rakići, Bare (<i>Bare</i>) Rakić (59-60, 60a, 3r-v)
	1617. Bare (<i>Bare</i>) i Milić Rakići, Mihovil, Filip i Nikola Rakići, Luka Radnić i njegov sin Vid, Vukelja, Miloš i Marko Obućina, Radoje, Jerko i Toma Radnići, Tadija Pavlović, Pavao, Luka i Gašpar Matijevići, Matej i Jerko Zoići i Mihovil Dražić (50/III, c, 9v)
Siverić	1586. Herak Vučetić i Raosav Vukdragović (45/II, 123v)
	1638. Milašin Narančić i Lazar Tresalović (64/III, 1626.-1651., 245r)
Skradin	1602. Ivan Palašević (<i>Palaseuich</i>) (54, c, 71v)
	1614. Novak Aničić reč. Antunović (55/II, libro terzo, 84v)
	1628. Stjepan Utihović (63-64/I, b, 43r)
	1633. Petar Vidović i Mihovil pok. Filipa Vidovića (68/I, 68, 9r)
	1635. Frane Martinović (68/I, 68, 242v)
	1635. Nikola Stanišić (68/II, 67/IIc, 112v)
	1636. Marko Selaković i Nikola Perlabučević (68/II, 67/IIc, 124v)
	1637. Matej, sin Lovre Vidovića i Mihovil, sin Filipa Vidovića (72/I, Terzo, 170v)
	1640. Damnjan Aničić (65, a, 351v-352r)
	1643. Miloš Vulić (64/V, a, 8r)
1644. Stojan Janković (68/II, 1643-1647, 192v)	
Smoljanovac GRAHOVO	1634. braća Juraj i Mihalj Lališevići, Dragosav, sin Lazara Lališevića, Stjepan, sin Obrada Lališevića te Milašin Lališević <i>da Grahovo de villa Smoglianouaz</i> (68/I, 68, 152r-153v)
Štikovo	1636. Nikola Dragišić, Vuško Dragišić, Vučin Marković, Božičko Vitković i Milašin Vitković (71-73, 71/a, 37v-38r)
	1637. Vučen Marković te braća Milak i Milašin Radivojevići (65, a, 239v)
Štrbac UNAC	1629. kovač Vuško Radojević reč. Kotorčić (50/IV, C, 200r)
Tabaković	1636. Vukelja Tabaković (69-70, 69, 148v)

Tipšić LIKA	1635. Radovan Gagić (<i>Gagich</i>) (64/III, 1626.-1651., 192v)
Trbounje (<i>Tribocugn</i> , <i>Triboconi</i>)	1599. Petar Tomić reč. Požarina (<i>Pozarina</i>) (50/I, d, 276v)
	1607. Marko Blažević (55/I, A, 274r)
	1635. Luka Bilotić (66-67, c, 128r)
	1640. Ilija Bulić (72/I, Terzo, 15r)
Trilokve	1605. Martin Bašić (55/I, A, 124v)
Trošeljčić	1612. Rađen Hreljić (55/I, libro secondo, 163r)
Tvrchković	1612. Jeronim, sin Marka Bobanovića (55/I, libro secondo, 181r)
	1634. Lovre i Ivan, sinovi pok. Marka Jurića (<i>Giurich</i>) (68/I, 68, 125v)
	1645. braća Vid, Bartol i Marko Mihići, braća Jakov, Lovrin, Jerko i Andrija Mihići (74, e, 108r)
	1611. Toma Ljubičić iz sela Tvrchković odnosno Čavoglavi (56/I, a, 26r)
Ugarak GRAHOVO	1601. Vuica Raičević <i>dalla villa de Ugarach de Grahovo</i> i Milak Kordić (50/II, a, 9v)
Ugarci	1608. braća Lazar i Toma Raičevići, Husain Raičević, braća Božitko i Vuško Sušići, Trnjena (<i>Targnena</i>), udovica Radaka Vlatkovića i njezin sin Raič (<i>Raiz</i>), Vuica Vlatković, Lazar Petra Herakovića, braća Cvitko i Petko Sinobadovići, braća Čul (<i>Zul</i>) i Vuin Ivanovići, Abram Stilić, Raosav Vučeduković (<i>Vuceducouich</i>), Vukas Lulić, Miloš Stilić, Stjepan Lulić, braća Ivan i Raosav Vulići, Stjepan Sinobadović i Vukosav Skorotić (<i>Scorotich</i>) (55/I, libro secondo, 38v)
	1626. Stipanac Marković, Maleš pok. Radovana Petkovića te Lazar i Toma, sinovi pok. Raiča Duncića (55/III, libro quinto, 330r)
	1638. Milašin, sin Milašina Vulića, Rain pok. Heraka Cetinjanina, Vuško pok. Petra Cetinjanina, Jovan pok. Radivoja Cetinjanina, Radivoj, nećak Božijka Sušića, Luka, sin Vuška Sušića, pok. Petar Heraković, Vukas Lulić, Rađen (<i>Radgien</i>) Radanović, Stjepan Stilić, Stipanac Marković, Marko, nećak Vukosava Skorobuha, Abram pok. Ivana Stilića, Miljen Vuina Petkovića, Mihajlo (<i>Mihailo</i>) i Radoje pok. Vuice Vlatkovića, Rajko Vučedušević, Maleš pok. Radovana Petkovića, Toma i Lazar Dubičići, Radonja pok. Vukmana Cetinjanina, pok. Cvitko Sinobadović, Vuk pok. Vukića Vlatkovića, Jovan, nećak Radaka Vlatkovića, Raič (<i>Raiz</i>) Radaković i Marko, nećak Vukosava Skorotića (68/II, 67/IIb, 246v-248v)
	1640. Stipanac Marković, Vuško Sušić (<i>Susich</i>), Radman Sinobadović, Čul (<i>Ciul</i>) Petković, Vukas Sulić (<i>Sulich</i>) i Mahmut Mudrokapa (69-70, 69, 241r)
	1640. Stipanac Marković, Vuško Sušić (<i>Susich</i>), Radman Sinobadović, Čul (<i>Ciul</i>) Petković, Vukas Sulić (<i>Sulich</i>) i Mahmut Mudrokapa (69-70, 69, 241r)
Umiljenović (Humiljenović)	1583. Dujam Zoričić i Grgur Kaić (<i>Caich</i>) (44-45, 47, 177r)
	1586. Matej Pavlović, Marko Radovčić te Branja (<i>Bragnia</i>) i Mile Vilići (45/II, 123r)
	1596. Miloš Antunović reč. Laličić (50/I, c, 216r)
	1601. Ilija Milosalić (50/II, 1599-1601, 236r)
	1602. Ilija Armenčić (54, c, 101v)
	1611. Ilija Armenčić, Jurica Barić reč. Laličić, Stjepan Vujačić (<i>Vuacich</i>) i Bare (<i>Bare</i>) Utihović (55/I, libro secondo, 134v)
	1615. Vid Kovačević reč. Nikolić (59-60, 60a, 11v)

Umiljenović (Humiljenović)	1620. knez Vid Radišić, Ilija Milosalić i Matej Ivanković (50/IV, A, 45r)
	1634. Nikola Mužić (<i>Musich</i>) (68/I, 68, 135r)
	1634. Mihovil, Vučin, Ivan, Frane i Matej, sinovi Ilije Milosavića te Vukašin i Vuleta, sinovi pok. Tadije, Ilijina brata (68/I, 68, 159v-160r)
	1634. Marko Pajić (<i>Pagich</i>) i njegovi sinovi Jovan, Vid, Šimun i Jakov, Matej pok. Hodaka, Markov nećak, te Juraj i Luka, sinovi pok. Grgura, Hodakova brata (68/I, 68, 163r)
	1635. Milašin Pajić (<i>Pagich/Bagich</i>) i Vid Pajić (68/II, 67/IIc, 42r-v)
	1635. braća Marko, Ivan i Šimun Armenčići, Andrija i Jurko Brajkovići, braća Ivan, Marko i Mihovil Brajkovići, Stjepan Nikolić pok. Tome i njegov stric Matej pok. Nikole Nikolića te Stjepanov bratić Šimun pok. Brate Nikolića (68/I, 68, 240r-242r)
	1635. braća Luka i Stjepan Brnići pok. Brnje, Šimata (<i>Simata</i>) reč. Šimun (<i>Simon</i>) pok. Miloša Brnića, njihov bratić, i Ivica Laličić pok. Bare (<i>Bare</i>) (68/II, 67/IIc, 9r-v)
	1635. Marko Čaćić reč. Pandrak (<i>Chiachich detto Pandrach</i>) (68/II, 67/IIc, 106r)
	1636. Blaž Armenčić, Marko Armenčić, Stjepan Nikolić i njegov stric Matej, Andrija Brajković, Šimun Brajković, braća Marko i Vuleta pok. Luke Brajkovića, Šimun Nikolić i Ivan Brajković (69-70, 69, 96v-97r)
	1640. Juraj Saličić (<i>Salicich</i>) (69-70, 69, 241r)
1643. Cvitko pok. Luke Brajkovića, braća Vid, Jurko i pok. Andrija Brajkovići te Vukelja, Luka, Pavao, Matej i Bartol, sinovi rečenog pok. Andrije (68/II, 1643-1647, 10v)	
Unac	1638. Komlen Medenjaković (72/I, Terzo, 340v)
	1640. Đuro Jovanović reč. Hrbac (<i>Giuro Giouanouich detto Harbaç di Vnaç</i>) (69-70, 69, 241r)
Velika Glava	1613. Sekul Radmanović (56/I, a, 43v)
Velim	1576. Nikola Radoslavić (39/II, d, 124v)
	1595. pok. Drakul Kljunović (<i>Chgliunouich</i>) i Jelena, udovica Ivana Kljunovića (50/I, c, 171v)
	1605. Matej Grlčić (55/I, A, 115v)
	1608. Radak Dragobratović (56/II-III-57, 56/II, 134v)
Velušić	1609. Bogdan Zubičević (52/I, B, 135v)
	1621. Ivan Raičević (59-60, 60a, 76r)
	1630. Rade Raičević (65, b, 61v)
	1631. Stojan Koić (50/V, sv. 4, 17r)
	1631. Radul Raičević (64/III, 1626.-1651., 136r)
	1639. braća Mirčeta, Rade, Ivan i Radivoj Raičevići (66-67, 68I, 158r)
Visoka	1641. Milić Radić, Zura Obučina, Nikola Obučinović i Jurašin Burilović (69-70, 69, 269v)

Voihnić	1604. Jurica Čehajić (52/II-53, a, 100r-v)
	1612. Bartol Farčić (<i>Farcich</i>) i Matej Šarac (55/I, libro secondo, 168r-v)
	1617. Pavao Plavčić, sin Luke i Ilija Čuklinović (<i>Chiuchlinouich</i>) (55/II, libro terzo, 231r)
Vratković	1606. Ivan Falidžijić (<i>Falisiich</i>) (56/II-III-57, 56/II, 84v)
	1612. Marko Stipanović reč. Banovčević, Vukosav i Radosav Banovčevići, Marko i Mihovil Musulinovići (<i>Musulinouich</i>) i Matej, sin Ivana Ivanovića (55/I, libro secondo, 164v-165v)
	1621. Cvita, udovica Tome Banovčevića (50/IV, A, 104v)
	1632. Vuko Pletković (65, b, 115v)
Vrbnik (<i>Vuarbinich</i>)	Jovan Marić, Janko Knežević reč. Petrović i Marko Pavlović (68/I, 68, 127v)
Vučipolje HOTIBLIĆ	1628. Vuško Pavković reč. Petrojević i Vukdrag Brajinović <i>di villa Hotiplich ditta Vucipoglie</i> (64/III, 1626.-1651., 59v)
	1629. Luka Cvitanović pok. Pavla, Ivan Cvitanović, Juraj Homeljčić, Grgur Jurasov, Ivan Ogoranin, Janko Vehić, Vuško Pavković i Medin Pavković (64/III, 1626.-1651., 88r-v)
Zmino	1605. Luka Radnić i njegov sin Jakov, Jerko Radnić, Vukelja Obućina reč. Jelovčić, Tadija Lucijić, svi iz Sitnog, sada stanovnici Zmine (55/I, A, 135r)
	1606. knez Radoje Radnić i Mihovil Dražić reč. Brajković <i>da Sitno di villa Zmino</i> (55/I, A, 263v)
	1611. Vukelja Obućina i njegovi bratići Miloš i Marko, braća Pavao i Luka Matijevići, braća Radoje, Jerko i Toma Radnici, vraća Mihovil i Vid Dražići te Tadija Lucijić iz Sitnog, <i>habitanti a Cetina in Zmino</i> (56/I, a, 28v)
	1624. Juraj Brakusović pok. Mihovila, Ilija pok. Mihovila Brakusovića (55/III, libro quinto, 237v)
Zvonigrad	1637. Lazar pok. Raiča Smiljanovića, Radonja Tabasan (<i>Tabassan</i>), Kuljko Rajković, Pridrag Dević i njegov nećak, sin pok. Jovana, Vučen Vukosaljić, Vukoš Ostojić, nećak Cvijka Rajkovića, Ognjan Radaković i Vukić Vušković (72/I, Terzo, 171v-172v)
	1638. Lazar Smiljanović, Vučen Vukosaljić i Radonja Tabasanović (68/II, 67/IIb, 255r)
Žagrović (<i>Zagouich appresso Chnin</i>)	1634. Jovan Rašković (68/I, 68, 137r)
Ždrapanj (<i>Sdrappa</i>)	1611. Ilija Bubić (50/III, A, 128v)
Žitnić	1613. Vuleta Šešeljević pok. Miloša, Toma Milatović, Bože Ratković, Nikola Ivanišević, Miroje Milošević i Juran Ivanković (55/I, libro secondo, 288r-v)
	1622. Miroje Milošević, Bože Ratković i Nikola Ratković (50/IV, A, 202r)
	1623. Marko Milatović (59-60, 60a, 83r-v)
	1633. Milanko Ratković (64/III, 1626.-1651., 164v)
	1635. braća Toma, Marko i Petko Milatovići (68/II, 67/IIc, 44r)

PRILOG 2.

Morlaci (osmanski kršćani) doseljeni u Šibenik prema ispravama šibenskih bilježnika

Pojašnjenja: U prvome je stupcu po abecednome redu ime naselja ili predjela iz kojega doseljenik potječe ako je taj podatak naveden u izvoru. U drugome je stupcu godina spomena. Treći stupac sadrži prezime i ime doseljenika (ponekad uz dodatne oznake identifikacije) te oznaku **M** unutar obliha zagrada u onim slučajevima kada je u izvoru dotični imigrant identificiran kao Morlak. U četvrtome je stupcu ime naselja/grada u kojemu doseljenik stanuje, s time da se donosi recentni, a ne povijesni toponimski lik pa je tako povijesni *Borgo di Horti* = Varoš, a *Castel Andreis* = Jadrtovac i slično. Peti stupac sadrži kraticu termina odnosno sintagme koja u izvornome dokumentu svjedoči o doseljeničkome statusu (**St.**) dotičnoga pojedinca ili pojedinaca: H = *habitor*; V = *venuto a diuotione*; U = *usochus*. Tako su u tablicu uključeni i oni kojima se ne navodi podrijetlo, a za koje se po nekoj od navedenih oznaka (H, V i U), kao i po antroponimijskim obilježjima, može pretpostaviti da su morlački imigranti. U posljednjemu stupcu donosi se signatura izvornoga dokumenta iz fonda Šibenski bilježnici u Državnome arhivu u Zadru, to jest oznaka kutije, sveska i stranice (primjerice: 59-60, 60b, 414r = kutija 59-60, svezak 60b i stranica 414 recto).

Podrijetlo	God.	Prezime i ime	Mjesto	St.	Izvor
Bilaj	1608.	Vuković Raosav	Šibenik	H	56/II-III-57, 56/II, 160r
Drniš	1623.	Banovići Juraj i Matej	Šibenik	H	59-60, 60b, 414r
Drniš	1626.	Koić Mataga	Šibenik	V	63-64/I, a, 42v-43r
Drniš	1643.	Šimunović Luka	Šibenik	H	74, c, 180r
Hercegovina	1617.	Jurjević reč. Vukšić Ivan pok. Mihovila	Varoš	H	59-60, 60b, 440r-v
Kriške	1619.	Petrović Filip	Šibenik	H	55/II, libro quarto, 57r
Lišnjak	1630.	Tomić Novak pok. Tome	Šibenik	H	64/IV, b, 33v
Ljubičino	1606.	Balovović Antun (M)	Varoš	V	55/I, A, 230v
Mirilović	1589.	Obradović Vuica pok. Obrada	Šibenik	H	50/I, 1589.-1594., 17r
Mirilović Donji	1639.	Bulić Milanko, sin Ivana (M)	Šibenik	H	71-73, 71/a
Morlakija	1639.	Bulić Lovre	Varoš	H	61-62, c, 257
Morlakija	1613.	Požarić Mihovil	Šibenik	H	55/II, libro terzo, 44r

Nevest	1616.	Hreljanović Matej	Jadrtovac	H	50/III, B, 269v-270r
Pavković	1621.	Donjarčević Nikola	Varoš	H	50/IV, A, 92r
Pavkovo Selo	1623.	Radanović Vukosav	Šibenik	H	55/III, libro quinto, 74v
Petrovo Polje	1607.	Brajković Tadija Antunov	Vrpolje	H	52/I, B, 9r
Petrovo polje	1637.	Vukavić Vuko, kapetan	Šibenik	H	61-62, c, 119
Radohnić	1573.	Bilušić Ivan	–	–	41-43, 42/b, 26r-v
Radohnić	1573.	Radić Petar	–	–	41-43, 42/b, 26r-v
Radohnić	1641.	Sirković Luka	Varoš	H	72/I, Terzo, 80r
Ružić	1623.	Bogdanović Jerko	Šibenik	H	55/III, libro quinto, 105r
Ružić	1625.	Dendić Gašpar pok. Vuka (M)	Varoš	H	55/III, libro quinto, 296v-297r
Ružić	1640.	Festići Jakov i Martin pok. Petra	Zamurva	H/V	69-70, 70, 190v-191r
Ružić	1641.	Vuičić Andrija i njegov nećak Stjepan	Vrpolje	H	72/I, Terzo, 60v
Sitno	1571.	Rakić Pavao	Šibenik	H	40, b, 52r
Srb	1628.	Brajković Stana, udovica Dragolje	Šibenik	H	55/III, oporuke, 197v
Trbounje	1643.	Biletić Ilija pok. Vukelje	–	V	68/II, 1643-1647, 109v
Trbounje	1626.	Požarinović Dragosav pok. Jakova	Crnica	H/V	56/I, b, 34r
Umiljenović	1612.	Mihovilović Ivan	Varoš	H	56/II-III-57, 56/II, 294v
Umiljenović	1642.	Pavković Juraj (M)	Vrpolje	H	72/I, Terzo, 246r
Umiljenović	1613.	Vušković Ivan	Varoš	H	50/III, A, 267v
Velim	1628.	Dragešić Mitar	Dolac	H/V	63-64/I, c, 18v
Velim	1601.	Sirković Dragoslav	Šibenik	H	46-47, sv. od god. 1589., 43v
Velim	1595.	Vuica i Vukdrag, sinovi pok. Tome Negra	Varoš	H	50/I, c, 147r
Vojihnić	1637.	Šarčević Luka	Varoš	H	68/II, 67/IIb, 235v
Vratković	1609.	Dobrokopović Petar pok. Miloša	Krapanj	H	56/II-III-57, 56/II, 202r
Vratković	1610.	Falidžijić Ivan	Vrpolje	H	56/II-III-57, 56/II, 207v
Vratković	1608.	Klišković Petar	Krapanj	H	50/II, c, 229r
Vratković	1642.	Pitešić Mande, udovica Petra	Primošten	H/V	72/I, Terzo, 206r
–	1605.	Brajinović Mihovil	Varoš	H	56/II-III-57, 56/II, 73v
–	1615.	Buličić Rade	Varoš	H	50/III, B, 142v-143r

-	1633.	Bulić reč. Đumljija (<i>Iumlja</i>) Ilija pok. Ivana	Varoš	H	61-62, a, 372
-	1631.	Čaletić Matej pok. Tome (M)	Primošten	H	64/IV, sv. c, 316r-v
-	1636.	Čaletić Vuica (M)	Primošten	H	65, b, 17r
-	1644.	Dadić Juraj (M)	Varoš	H	68/II, 1643-1647, 164r
-	1599.	Dragičević reč. Miaković Vuško	Varoš	H	50/II, 1599-1601, 7r
-	1620.	Dragišić Rade	Varoš	H	59-60, 60b, 214v
-	1615.	Đulović (<i>Giulouich</i>) Mile	Varoš	H	59-60, 60a, 13r
-	1576.	Jahijić (<i>Giahich</i>) Radoje	Šibenik	H/U	39/II, d, 195v
-	1634.	Jurić Damnjan	Šibenik	H	69-70, 69, 66v-67r
-	1598.	Klunović Vučen	Vrpolje	H	50/I, d, 219r-v
-	1628.	Kordić Dragosav (M)	Varoš	H	63-64/I, 64/I, 26v
-	1606.	Pastuhović reč. Armenčić Jelena, udovica Jurja, i njezin sin Matej	Varoš	H	56/II-III-57, 56/II, 84v
-	1598.	Pavlović Raič	Varoš	H	50/I, d, 219r-v
-	1642.	Radaković Marko (M)	Varoš	V	72/I, Terzo, 31. 12. 1642.
-	1621.	Radinović Rade pok. Vukdraga	Varoš	H	59-60, 60b, 340r
-	1572.	Radulović Rade	Šibenik	H/U	39/I, a, 128v
-	1613.	Sinobadović Vučeta	Varoš	H	55/I, 2, 235v
-	1620.	Šarac Matej	Jadrtovac	H	50/IV, A, 36v
-	1598.	Tomašević Vuica	Varoš	H	50/I, d, 219r-v
-	1578.	Tomić Mihovil	Šibenik	H/U	40, b, 200v
-	1626.	Tudorović Vukelja (M)	Varoš	H	64/III, 1626.-1651., 34r-v
-	1606.	Vrančić Mihovil	Varoš	H	50/II, c, 123v
-	1622.	Vukdragov Matej	Jadrtovac	H	65, a, 176v
-	1572.	Vukdragović Milašin	Šibenik	H/U	39/I, 1571.-1575., 93r

PRILOG 3.

Osmanski kršćani (Morlaci) u šibenskim matičnim knjigama krštenih i vjenčanih

Pojašnjenja: Za ovaj su prilog konzultirane digitalizirane šibenske matične knjige preko internetske stranice <https://familysearch.org/>. O šibenskim maticama, posebno i općenito, podatke donosi A. Šupuk. (Usporedi popis literature.) U prvome je stupcu po abecednome redu ime naselja ili predjela iz kojega dotični Morlak/Morlakinja potječe. Na kraju stupca navedeni su, po abecednome redosljedu prezimena, oni Morlaci za koje nije zabilježeno mjesto podrijetla. Među njima ima i onih za koje se samo po antroponimiji može pretpostaviti da pripadaju osmanskim ili u Šibenik doseljenim Morlacima pa uz njih u zgradama stoji oznaka **Pret**. U drugome je stupcu godina spomena. U trećemu su stupcu podaci o krštenima i vjenčanima. Za krštenike se navodi prezime i ime te u zgradi imena roditelja ili bez zgrade ime jednoga roditelja, ovisno o podacima koji se nalaze u matičnome upisu. Primjeri: Nikulić Stjepan (Mirčeta + Stoja); Ivanić Marko, sin Vuka. Kod vjenčanih, u slučajevima kada se može prepoznati da je samo jedan od supružnika morlačkoga podrijetla, na prvome je mjestu prezime i ime upravo morlačkoga supružnika (ženika ili nevjeste), a onda prezime i ime njegova bračnog partnera - (eventualno) uz ime naselja iz kojega potječe - napisano kapitalom. Primjer: Nikola, sin Slade + Klara, kći majstora Marina iz ZADRA → vjenčanje je navedeno pod naseljem Drniš. Ako je, pak, riječ o kumu/kumi, bilježi se njegovo/njezino prezime i ime uz oznaku kum/kuma. Primjer: Tomasović Lucija, udovica Tome, kuma. Vrlo je važno napomenuti da se u matičnim upisima za osmanske kršćane rijetko bilježi da su Morlaci. Najčešće ih se može prepoznati po spomenu naselja iz kojega dolaze, a ponekad i po sintagmi *turski podložnici* (*subditi Turcarum*). Od 230 upisa samo se u njih sedamnaest rabi oznaka Morlak, a čak njih petnaest potječe iz razdoblja do 1607. godine, uz još po jedan zapis iz 1613. i 1634. godine. Četiri puta javlja se oznaka Vlah, a osam puta Molos (*mollus*). Da bi se znalo u kojim matičnim upisima dolaze navedeni pojmovi, u trećemu su stupcu, nakon imenske formule, stavljene odgovarajuće kratice (**Mol** = Molos; **Mor** = Morlak; **ST** = turski podložnik (*subditus Turcarum*); **V** = Vlah). Također, ako su podaci preuzeti iz rada A. Šupuka o varoškim maticama, dodana je i oznaka Varoš. (Takvih je jedanaest upisa.)

Podrijetlo	Godina	Krštenici, ženici, nevjeste i kumovi
Badanj	1607.	Blažević Andrija, sin Ostoje (Mor) + Milušević Ružica, kći Dragosava (Mor)
	1627.	Živković Magdalena (Petar + Klara) (<u>Varoš</u>)
Baljke (Baljci)	1592.	Grediljević Filip (Nikola + Ružica)
	1603.	Milivojević Zorica (Vukac + Katarina)
Banja Luka	1624.	Popović Petar pok. Marka + Vlaisaljić Magdalena pok. Ivana iz GLAMOČA
	1633.	Stipanović Gabrijel, majstor + Stanić Jelena
Bogetić	1606.	Košanović Jelena (Marko + Magdalena) (Mor)
	1628.	Jadrijev Luka (Lovre + Cvita)
	1639.	Mihovilović Matej (Ivan + Lucija) (V)
Bosna	1641.	Mišlanović Gabrijel pok. Stjepana, majstor + Kumanović Nikoleta
Bračević	1632.	Banović Andrija (Andrija + Vukosava) (<u>Varoš</u>)
<i>Branista</i>	1626.	Priradović Juraj pok. Petra <i>ex loco Branista</i> + Kaić Ivana, kći Vukelje iz UMILJENOVICA, sluškinja gosp. Lovre Simeonića
Butinščica	1606.	Rašković Margarita pok. Jurja + Vladislav iz VAROŠA
Cetina	1599.	Visović (<i>Uissouich</i>) Magdalena (Stjepan + Antica) <i>de vila Cetina</i> (Mor)
	1621.	Nikulić Stjepan (Mirčeta + Stoja)
Čitluk	1642.	Brainović Matej (Marko + Jelena) <i>molossi uel Valacorum</i> (!)
Drniš	1592.	Milković Matej (Raič + Magdalena)
	1602.	Smoljanović Milin, kum
	1604.	Baičić Vid (Juraj + Ursa)
	1621.	Zojić Juraj (Stjepan + Agnija, kći Vida Tomašića)
	1624.	Kojić reč. Banović Ivan (ser Juraj + Magdalena)
	1625.	Banović Jakov (Juraj + Magdalena)
	1628.	Nikola, sin Slade + Klara, kći majstora Marina iz ZADRA
	1636.	Jurjević Petar (Damjan + Magdalena)
	1637.	Lumbardić Lukrecija (Damjan i Magdalena)
Goriš	1594.	Jurišić Petar (Raosav + Stana) (ST)
	1621.	Donjarčević Petar (Nikola + Nikoleta)
[Grac]	1617.	Perajičić Šimun, sin Antuna <i>de rure [Grac]</i>
Grac (Gradac)	1603.	Pastuković Marko (Vukosav + Jelena)
	1617.	Pastuhović Stjepan (Juraj + Magdalena)
	1617.	Buljević Filip (Antun + Cvita)
	1627.	Krešković (<i>Chrescouich</i>) Ivana (Vid + Magdalena)
	1628.	Marojević Magdalena (Jakov + Cvita)
	1628.	Marojević Margarita (Luka + Magdalena) (<u>Varoš</u>)

Grahovo	1595.	Bolinović Pavao pok. Petra + Mišić Jeronima
	1608.	Ostoić Milanko + Sinčić Katarina iz PODGORJA, sluškinja gospodina Ivana Ručića
	1624.	<i>Miaich</i> Miljen pok. Nikole + Mišić Ivana
Hotiblić (Otiblić)	1602.	Brainović Marko (Ilija + Klara)
	1617.	Jakov (Marko + Anica)
Imota	1630.	Markočević Juraj <i>de Imota a Makarska</i> + Lučić Stana
Ivanišević (Ivaniševci)	1589.	Grgurević Šimun, sin Ivana <i>de villa Giuaniseuich</i>
	1596.	Marijić Božo (<i>Natalis</i>) (Pavao + Ana) <i>de villa Iuuanisef (Mor)</i>
	1596.	Ostojičić Katarina (Mihovil + Margarita) <i>de villa Pauchi Iuanisseuich</i>
	1600.	Ostojić Marko (Cvitan + Veba) <i>de villa Iuaniseuci</i>
	1601.	Marijić Matej (Pavao + Ana) (Mor)
Ivanković (usp. Ivanišević)	1596.	Ivanković Katarina (Vuk + Vukula) <i>de vila Pauli Iuanchouich</i>
Jajce	1606.	Knežić Frane, kum (Mor)
Kadina Glavica	1617.	Radošević Stana (Juraj + Marta)
Klis	1638.	Grgurević Ivan pok. Ivana + Pavlović Antica
Kljakovci (Kljaci, Knjakovci, Knjakovac, Knjaković)	1591.	Mikelić Andrija (Tome + Stana)
	1592.	Kljaković Margarita (Miloš + Pavica)
	1593.	Kljaković Martin (Stjepan + Diva) (Mor)
	1595.	Mikelić Mihovil (Toma + Ursa)
	1599.	Jagić (<i>Giagich</i>) Vicencije (Marijan + Milica) (Mor)
	1601.	Jagić (<i>Giagich</i>) Ivan (Ilija + Lula)
	1602.	Grgić Šimun (Martin + Marta)
	1603.	Grgić Jerolima (Vuica + Anđelika)
	1611.	Knjaković Nikola (Bartol + Margarita)
	1615.	Mandić Ivan, kum
	1615.	Grubić Juraj (Bartol + Katarina)
	1618.	Magić (<i>Maghich</i>) Nikola (Juraj + Katarina)
	1618.	Balovović Nikola (Mihovil + Ljiljana)
	1622.	Jelić (<i>Gellich</i>) Petar (Miloš + Katarina)
	1622.	Grbešić Lovre (Matej + Anica)
	1622.	Knjaković Stjepan (Šimun + Cvita)
	1622.	Knjaković Ivan (Matej + Magdalena)
	1625.	Bratović Margarita (Mihovil + Katarina) (Varoš)
	1634.	Mandić reč. Prikoprčić Pavao (Ivan + Doroteja) (Mor)
1636.	Matijević Grgur (Grgur + Klara) (Varoš)	
Knin	1629.	Raspović Margarita, kći Rade + Palikučić Martin pok. Stjepana
Kolašac (<i>Chollaz</i>)	1607.	Šimun, sin Lukašina <i>de villa Chollaz filii [...] Heraci de Cetina (Mol)</i>
Kosovo	1581.	Dimitrije <i>de Cossouo</i>
	1621.	Vukatović Juraj (Ilija + Vidosava)

Košević	1584.	Ivanić Marko, sin Vuka
Krajina	1595.	Peppe Petrica <i>de Craiina</i> (Bogdan + Magdalena)
Lagatorović	1598.	Tadija (Ivan + Anica)
	1598.	Ninčević Juraj (Petar + Jura)
	1611.	Stojslavić Nikola (Petar + Lula)
	1621.	Nimčević Magdalena (Ivan + Jelena)
Lišnjak	1626.	Mandić Lazar (Stjepan + Margarita)
Livno	1599.	Margarita, žena gospodina Jurja, zlatara
Ljubičića Selo	1592.	Jivanović (<i>Giuanouich</i>) Doroteja (Vuica + Anđelina) <i>de villa Gliubicichia (Mor)</i>
Makarska	1595.	Tomasović Lucija, udovica Tome, kuma
	1596.	Tomašević Lucija pok. Petra, kuma
	1628.	Lukačević Ivan, sin Marka (<i>Varoš</i>)
	1628.	Stipičević Tadija, sin Stjepana pok. Tadije (<i>Varoš</i>)
	1633.	Vrdoljanin Anđelija, kći Ivana + Vušković Luka iz ZAMURVE
	1635.	Čobrnić (<i>Čiobarnich</i>) Petar, sin Ivana + Vrančić Margarita
Miljevci	1599.	Vuković Margarita (Juraj + Cvita)
	1615.	Miljević Šimun (Juraj + Nikolota)
	1634.	Grgurević Ivan (Petar + Anđelina)
Mirilović	1592.	Pavao, kum
	1601.	Vukušić Petar (Juraj + Katarina)
	1607.	Miljević Juraj, sin Raosava + Muška Nikoleta iz TROGIRA
	1613.	Vukušić Margarita (Nikola + Lucija)
	1628.	Barić Vujica (Radonja + Stoja)
	1639.	Bulić Milanko, sin Ivana (V) + Banov Jelena iz MURTERA
Mirilovići Gornji	1616.	Vukušić Ivan (Stjepan + Veselica)
Morlakija	1599.	Katarina, kći Obrada <i>de Murlachia</i> + Mihovil Vrančić
	1604.	Lipušinović Matej (Juraj + Ursa) <i>de Morlachia</i>
Neretva	1640.	Nikolić Ivan pok. Nikole + Lučić Franica
Nevest	1594.	Steplačić Margarita, kći Radonje
	1611.	Stojslavić Katarina (Ivan + Margarita)
Otavice	1613.	Martinović Mihovil (Nikola + Vujava?) <i>de villa Hotouice</i>
	1619.	Rakić Ilija (Vid + Vuka (<i>Lupa</i>))
Otišić	1601.	Raičević Marko (Dragosav + Magdalena) <i>de villa Oticich dicto Cetina</i>
	1625.	Ivan (Josip + Agneta) (Mol)

Petropolje (Petrovo Polje)	1592.	Festić Magdalena (Pavao + Katarina) <i>de villa Petropoglie</i>
	1593.	Krnčić (<i>Carncich</i>) Matej (Pavao + Klara) <i>de villa Petropoglie</i>
	1593.	Ivković Nikole (Vukosav + Hojdana) <i>de Campo Petri</i>
	1618.	Živković Jelena, kći Petra + Junaković Mihovil
	1632.	Paić Magdalena, kći Mihovila + Ivičević Toma iz ZLARINA
	1632.	Lalić Katarina, kći Lazara, sluškinja gosp. Josipa Kolonje (<i>Collogna</i>) + Matešić Martin
	1643.	Antičević Frane pok. Stjepana + Donjarčević Margarita, kći Tome iz GORIŠA
Piramatovac	1615.	<i>Chicich</i> Nikola (Cvitko + Magdalena)
Pletikose	1601.	Bubić Katarina (Gabrijel + Vidosava) <i>de villa Spletichose (ST)</i>
Pokrovnik	1587.	Juričić Katarina, kći Milašina
	1590.	Ostoić Matija, kći [Mihovila]
	1590.	Juričić Jeronim, sin Milašina
	1595.	Stjepan (Milašin + Ivana)
	1599.	Ostojić Petrica (Mihovil + Margarita)
	1599.	Jurišić Jelena (Milašin + Ivana)
	1599.	Ostojić Margarita (Frane + Cvita)
	1602.	Ostojić Stošija, kći Mihovila
1617.	Ostojić Ivan, kum	
Popović	1613.	<i>Cerchouich</i> Margarita (Matej + Katarina) (Mor)
	1622.	Tokić Ivana, kći Nikole + Radinović Rade
Promina	1638.	Glušić Lucija pok. Šimuna + Cigulović Tadija
Radohnić	1590.	Momić Petar, sin Ilije
	1591.	Vukdragović Stana (Vuica + Margarita)
	1592.	Jurjević Toma (Ivan + Magdalena)
	1593.	Radohnić Ivan (Radivoj + Katarina)
	1596.	<i>Charlaseuich?</i> Pavao, sin [...] i Jelene
	1601.	Sirković Bartol (Ilija + Marta) (ST)
	1606.	Petrović Mileta, kum
	1622.	Šupuković Anđelija (Petar + Ana)
	1626.	Vrančić (<i>Vurancich</i>) Ivan, kum
	1628.	Matijević Marko (Ivan + Magdalena) (<i>Varoš</i>)
1637.	Sirković Petrica (Bartol + Stana) (<i>Varoš</i>)	
Ramljani	1642.	Staničić Bartol (Grgur + Vujava) (V)
Ružić	1606.	Jurišić Ivan (Mor) + Milica, udovica Mateja Pavlovića iz Ružića, kći pok. Petra Pavića iz SINJA (Mor)
	1610.	Bugatović Jeronim + Stanić Jivanica
	1617.	Tulić Matej (Ivan + Ružica)
	1617.	Lukić (<i>Luchich</i>) Nikola (Tadija + Agnija)
	1625.	Bunevčić Petar (Juraj + Magdalena)
	1626.	Cvitković Cvita (Damjan + Marta)

Sitno	1582.	Rakić Margarita, kći Stjepana
	1599.	Rakić Katarina (Marko + Magdalena reč. Lakosava)
	1601.	Jelovčić reč. Obučina Ana (Vukelja + Margarita)
	1613.	Rakić Magdalena (Bartol + Lucija) (ST)
	1613.	Matijević Mihovil (Pavao + Stana)
Skradin	1638.	Bratulević Ivan (Vučen + Vicenca)
	1638.	Pajnović Jelena (Mihovil + Stoja)
	1638.	Bratulević Anđela (Vuica + Katarina)
	1639.	Aničić Margarita + Parčić (<i>Parchich</i>) Vicencije
Slivno	1581.	Radojević Firmijana, kći Vudraga
Šopković	1581.	Barić Ivana, kći Jurja <i>de Sopchouich</i>
	1605.	Bubić Nikola (Marko + Katarina)
Tvrtković	1595.	Bobanović Anđelija (Mihovil + Ana)
Umiljenović (Humiljenović, Humiljenovac)	1592.	Milosavić (<i>Milozauich</i>) Margarita (Tadija + Anica)
	1592.	Zoričić Jelena, kći Mateja
	1593.	Kaić Margarita (Juraj + Magdalena)
	1594.	Panjić (<i>Pagnich</i>) Margarita (Marko + Zorica)
	1601.	Grgurević Juraj, sin Marka
	1601.	Markotić Petar (Vid + Margarita)
	1603.	Zoričić Stana (Grgur + Magdalena)
	1613.	Klara, žena majstora Petra, kovača, kuma
	1613.	Toma (Ivan + Marta)
	1619.	Pavao (Ivan + Margarita)
	1624.	Bartulović Marija pok. Stojana + Pobratović Ivan <i>de Vmigliuaz</i>
	1632.	Kaić (<i>Caich</i>) Katarina pok. Grgura + Bilinović Ivan
	1641.	Milosavić (<i>Milossouich</i>) Katarina, kći Vulete <i>de villa Humigliuaz (Mol)</i> + Lovrić Toma iz ZLARINA
	Velim	1602.
1612.		Ivković Stana (Božo + Lucija)
1615.		Gričić Grgur (Jakov + Katarina)
1628.		Bubić Marko (Rad + Magdalena)
Vlajevac	1641.	Vladojević Katarina pok. Dimitrija <i>de villa Vlagueuaz (Mol)</i> + De Alveonis Andrija iz ANKONE
Vojihnić	1589.	Jurjević Katarina, kći Ivana
	1595.	Marković Jeronim, sin Jurice
	1605.	Vukšić Petar (Ivica + Margarita)
	1606.	Milković Petar + Jelovčić Lucija
	1616.	Grgurević Jelena (Miloš + Bujača)
	1621.	Čuklinović Katarina (Ilija + Ljubica)
Vrgorac	1628.	Sikirić Stjepan pok. Ivana + Palikućić Jeronima
Vrsno	1587.	Miljkovići Ivan i Stjepan, sinovi Nikole
Zagorje	1636.	Jivanišević Matej <i>de Zagorgia</i> + Stana, kći Bilana iz CRNICE

Zmino	1617.	Franković Juraj (Vid + Ljubica)
Zvirnica (Kosovo)	1602.	Vujković Stjepan <i>de Chosouo de uilla Zuirniza</i> + Parčić Jeronima
Ždrapanj	1611.	Bubić Marko (Ilija + Magdalena) (Mor)
Žitnić	1628.	Milatović Marko, kum (Varoš)
Bez spomena naselja	1606.	? (...kof) Magdalena (Matej + Roksanda) (Mor)
	1628.	Banović Ivan (Juraj + Magdalena) (Pret.)
	1613.	Bubić Andrija (Šimun + Margarita) (Pret.)
	1604.	Bubić Stjepan, sin Marka (Mor)
	1590.	Buličić Matija (Rade + Doroteja) (Pret.)
	1642.	Donjarčević Frane (Juraj + Ivana) (Mol)
	1625.	Donjarčević Ivan (Nikola + Nikoleta) (Varoš)
	1634.	Donjarčević Matej (Juraj + Ivanica) (Mol)
	1628.	Donjarčević Pavao (Juraj + Ivana) (Pret.)
	1600.	Ivišić Doroteja (Matej + Zorica) (Mor)
	1632.	Kojić Petar (Juraj + Magdalena) (Pret.)
	1606.	Laličić Ivan (Jakov + Margarita) <i>de Mur[...]</i>
	1596.	Lumbardić Petar (Andrija + Katarina) (Pret.)
	1591.	Miloslavić Matija (Ilija + Katarina) (Mol)
	1594.	Momić Antica (Alija + Fumica) (ST)
	1611.	Nikolić Katarina (Marko + Ilijana) (Mol)
	1583.	Ostoić Mihovil, sin Vida (ST)
	1642.	Pletikosić Luka (Lovre + Maruša) (Pret.)
	1590.	Radojčević Nikola (Antun + Katarina) (Pret.)
	1605.	Rakić Juraj (Mihovil + Stana) (Mor)
	1606.	Vitasović Matija (Voin + Katarina) (Pret.)
	1602.	Vukčić Grgur (Stjepan + Margarita) (Mor)
1616.	Pastuhović Marija (Vid + Magdalena) (V)	

Izvori

Državni arhiv u Zadru, Općina Šibenik

Državni arhiv u Zadru, Bilježnici Šibenika

Biskupijski arhiv Šibenik, Razni spisi

Biskupijski arhiv Šibenik, Šibenska biskupija

Literatura

Bracewell, Catherine Wendy. *Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u šesnaestom stoljeću*. Zagreb: Barbat, 1997.

Buzov, Snježana. "Vlaško pitanje i osmanlijski izvori". *Povijesni prilozi* 11 (1992): 39-60.

Giustinian, Giovanni Battista. *Dalmacija godine Gospodnje 1553.: putopisi po Istri, Dalmaciji i Mletačkoj Albaniji 1553. godine*, prevela i priredila Ljerka Šimunković. Split: Hrvatsko-talijanska kulturna udruga *Dante Alighieri*, 2011.

Grmek, Mirko Dražen. "Zdravstvene prilike i medicina u Šibeniku do početka XX stoljeća". U: *Šibenik - spomen zbornik o 900. obljetnici*, uredio Slavo Grubišić, 521-539. Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976.

Hrabak, Bogumil. "Vlaška i uskočka kretanja u sjevernoj Dalmaciji XVI. stoljeća". U: *Benkovački kraj kroz vjekove, sv. 2*, uredio Marko Atlagić, 107-258. Zadar: Narodni list, 1988.

Juran, Kristijan. "Doseljavanje Morlaka u opustjela sela šibenske Zagore u 16. stoljeću". *Povijesni prilozi* 46 (2014): 129-160.

Kolanović, Josip. *Šibenik u kasnome srednjem vijeku*. Zagreb: Školska knjiga, 1995.

Kosor, Karlo. "Drniška krajina za turskoga vladanja". *Zbornik Kačić* 11 (1979): 125-194.

Kursar, Vjeran. "Being an Ottoman Vlach: On Vlach Identity(ies), Role and Status in Western Parts of the Ottoman Balkans (15th-18th Centuries)". *OTAM. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi / Journal of the Center for Ottoman Studies – Ankara University* 34 (2013): 115-161.

Kužić, Krešimir. *Povijest Dalmatinske zagore*. Split: Književni krug, 1997.

Mirdita, Zef. *Vlasi u historiografiji*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2004.

Novak, Grga. "Morlaci (Vlasi) gledani s mletačke strane". *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 45 (1971): 579-603.

Novak, Grga. “Šibenik u razdoblju mletačke vladavine 1412.-1797. godine”. U: *Šibenik - spomen zbornik o 900. obljetnici*, uredio Slavo Grubišić, 134-273. Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976.

Stošić, Krsto. *Povijest Šibenika*, rukopis u Muzeju grada Šibenika.

Šarić, Marko. “Vlasi na tromedi: suživot u sukobima u graničnim društvima i kulturama Morlakije (16.-17. st.)”. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2010.

Šupuk, Ante. “Šibenski Liber baptizatorum (1581-1590), njegova antroponimna građa i osobitosti te antroponimije”. *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 7 (1975), br. 1: 81-186.

Šupuk, Ante. “Šibenski onomastikon nakon kuge od 1649. godine”. *Arhivski vjesnik* 21-22 (1978 – 1979): 123-179.

Šupuk, Ante. *O prezimenima, imenima i jeziku starog Šibenika*. Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1981.

Vrandečić, Josip. “Had an Ottoman Combatant any Chance to Win the Love of the Daughter of the Rector of the Dalmatian Town Zadar? (Islam in Ottoman Dalmatia in the 16th and 17th century and its coexistence with the Christian world of neighboring Venetian Dalmatia)”. *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* 34 (1994 – 1995): 163-184.

Zlatović, Stjepan. *Franovci Države Presvet. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji*. Zagreb: Knjigotiskara i litografija C. Albrechta, 1888.

Morlacs in Šibenik between the War of Cyprus and the Cretan War (1570 – 1645)

Kristijan Juran
Department of History
University of Zadar
Mihovila Pavlinovića 1
23000 Zadar
Croatia
E-mail: kjuran@unizd.hr

Summary

In the period between the War of Cyprus and the Cretan War (1573 – 1645), the trading relations between the Venetian Republic and the Ottoman Empire were very fruitful and dynamic. The same can be said about Dalmatia as the border area between them, which was particularly evident in the everyday life of Šibenik as one of the centres of intense Venetian-Ottoman trade and mutual cultural influences. The Morlacs, members of Christian communities living in the Ottoman hinterland of the Dalmatian communes, played an important role in trade. They mostly brought corn, meat, cheese, and wool to Šibenik and bought from Šibenik's and Italian merchants fabrics, jewellery, clothes, delicacies, and most importantly – salt. This can be concluded from the numerous contracts signed in the offices of Šibenik's notaries, most of which have the form of debt certificates, i.e. statements of credit-debit obligations in the framework of a well-developed credit-based trade. Nevertheless, the relatively frequent appearance of Morlacs in the records of Šibenik's notaries is not primarily a reflection of elaborate export trade (in which the Ottoman Muslims played a more prominent role), but rather a consequence of the need of local Morlac communities to buy goods on credit from the merchants of Šibenik. One should also note that the trading contacts between Šibenik's families and individuals from the rural border settlements of the Šibenik commune on the one side, and the Morlacs on the other, often evolved into more complex and even intimate relations of family and friendship.

Members of Morlac *katuns* and villages under the Ottoman governance are almost without exception documented in Šibenik's notarial and communal documents not only by their given and family names (and/or patronymic), but also by the label "Morlac" (*Morlachus*, *Morlacho*) or, more rarely, "Vlach" (*Vlachus*, *Valacho*), while the parish registers of Šibenik give the ethnonym of "Molos" (*Molossus*). Contrary to that, Christian merchants from the Ottoman cities, most of

whom were, judging from the preserved notarial records, coming to Šibenik from Skradin, Drniš, Knin, and Banja Luka, were not especially or additionally identified as Morlacs. Some of them are mentioned only by their given and family names. During the period in question, one can also observe an increased number of Morlac immigrants. Individual, temporary or permanent migrations of Morlacs to the Šibenik area were mostly related to army service, servant job, or contracting “mixed” marriages. On the basis of analysed sources, one may conclude that the most prominent destinations for the Morlac migrants included Šibenik’s suburb of Varoš (Vrtovi), Vrpolje, and Jadrtovac (a *castrum* of the Andreis family). These were also the three crucial defence points of Šibenik’s mainland, if one excludes the guarding posts scattered all over the numerous hills. The Morlac migrants mostly came from settlements in the vicinity of the Šibenik-Ottoman border. They belonged to the communities of Zagora, Petrovo Polje, Miljevci, and Cetina, with which the citizens of Šibenik were generally in good relations, especially when it came to trade. It is from the same area that large groups of refugees would colonize the Šibenik area during the Cretan and Morean wars.

Keywords: Morlacs, Šibenik, 16th and 17th centuries, Venetian-Ottoman relations, migrations